

TRAFİK KAZALARI VE ZAMANAŞIMI

ÖNSÖZ

Ölüm ve yaralanma ile sonuçlanan trafik kazalarında zamanaşımı sürelerinin, bundan önce yayınlanan iki yazımızda yaptığımız ayrıntılı açıklamalara ve Yargıtay kararlarından verdiğimiz çok sayıda örneklere karşın, hâlâ iki yıl sanılması; 2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın 109/2.maddesindeki **uzamış (ceza) zamanaşımı** sürelerinin, **yalnız kazayı yapan sürücü hakkında değil, işleten, araç sahibi, girişimci vb. gibi aracın işletilmesinden ekonomik yarar sağlayan tüm sorumlular hakkında** da uygulanacağına bilinmemesi; dahası Yasa'nın 109.maddesine koşut olarak Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları'nın C.8 (eski 17/2) maddesinde de **sigortacı hakkında dahi** (ölüm ve yaralanmalı kazalarda) **uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanacağına** farkında olunmaması karşısında, 5237 sayılı yeni Türk Ceza Yasası'nın zamanaşımına ilişkin hükümlerini de içeren yeni bir "zamanaşımı" yazısı hazırladık ve meslektaşlarımızın yararlanmasına sunduk.

ÖZETLER :

1) 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun "zamanaşımı" başlıklı 109.maddesinin 1.fıkrasında (2) yıllık zamanaşımından sözedilmiş ise de, bu süre çok ayırık durumlar dışında yalnızca araç hasarında söz konusudur. **Ölüm ve yaralanmalarda 109.maddenin 2.fıkrasındaki uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri (sürücü, işleten, girişimci, sigortacı ayrımı yapılmaksızın tümü hakkında) uygulanır.**Çünkü, ölüm ve yaralanma ile sonuçlanan kazalar cezayı gerektiren eylemlerdir; kusurlu sürücü hakkında ceza hükümleri uygulanır. 2918 sayılı Yasa'nın 85/Son maddesine göre, işleten (araç sahibi, girişimci vb.) sürücünün kusurundan "kendi kusuru gibi sorumlu" olduğundan ve Yasa'nın 91. maddesine göre sigortacı işletenin sorumluluğunu belli bir miktara kadar üstlenmiş bulunduğundan tümü hakkında Yasa'nın 109/2. maddesindeki uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri uygulanır.

2) Uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri, eski 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 455-459.maddelerindeki eylemler nedeniyle 102.maddeye göre, bir ölü veya bir yaralı varsa (5) yıl, birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı varsa (10) yıl iken, 5237 sayılı yeni Türk Ceza Yasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra Yasa'nın 66'ncı maddesine göre, bir ölü veya bir yaralı varsa (8) yıl, birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı varsa (15) yıl olmuştur.

Aşağıda, trafik kazalarına ilişkin kısa ve özlü açıklamalar yapıldıktan sonra, zamanaşımı süreleri, zamanaşımının başlangıcı, işleyişi, kesilişi anlatılmış; Yargıtay kararlarından örnekler verilmiştir.

I- TRAFİK KAZALARI

1- Tanım

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 3.maddesinde **trafik kazası** "Karayolu üzerinde hareket halinde olan bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralanma ve maddi zararlarla sonuçlanmış olan olay" olarak tanımlanmıştır.

Bir başka ve daha geniş tanıma göre de: "Karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan motorlu, motorsuz ve özel amaçlı taşıtlar ile iş makineleri ve lâstik tekerlekli traktörlerin karıştığı ölüm, yaralanma ve maddi zararlarla sonuçlanan kazalar **trafik kazası**'dır."

Bir olayın Yasa kapsamında “**trafik kazası**” sayılablmesinin koşulları şunlardır:

- Kaza, **karayolu** üzerinde meydana gelmiş olmalıdır.
- Olaya **hareket halinde** olan bir veya birden fazla araç karışmış olmalıdır.
- Olay sonunda **ölüm, yaralanma ve maddi zarar** doğmuş bulunmalıdır.
- Olay ile ölüm, yaralanma maddi zarar arasında “**nedensellik bağı**” kurulabilmelidir.

2- Oluş biçimlerine göre trafik kazası türleri

Trafik kazaları:

- İki veya daha fazla aracın çarpışması biçiminde;
- Çarpışan araçların ardı sıra başka araçların da karışması ile zincirleme;
- Sürücü hatası sonucu tek yanlı kaza biçiminde;
- Tek yanlı, ancak yol kusurlarının da etken olması ile;
- Motorlu aracın yayalara çarpması biçiminde;
- Motorlu aracın, taşıdığı yolculara zarar vermesi biçiminde;
- Motorlu aracın hayvanlara, nesnelere ve tesislere çarpması biçiminde;
- Aracın düzenli bakımının yapılmamasından kaynaklanan teknik arıza biçiminde;
- Aracın imalât hatasından kaynaklanan teknik arıza biçiminde;
- Demiryolu geçidinde tren ile kara motorlu aracının çarpışması biçiminde;
- Karşı konulmaz doğa olayı (mücbir sebep) nedeniyle gerçekleşebilir.

3- Uygulanan yasalara göre trafik kazası türleri

Olay, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda tanımlanan “trafik kazası” biçiminde gerçekleşmekle birlikte, aynı zamanda iş kazası sayılmakta veya yolcu ve yük taşıyanın sorumluluğunu gerektirmekte ise, uygulanacak yasa hükümlerine göre trafik kazaları üçe ayrılır. Bunlar :

- Olağan trafik kazaları** (2918 sayılı KTK)
- Trafik-iş kazaları** (2918 sa. KTK, 4857 sa. İş Kanunu, Sosyal Güvenlik Yasaları)
- Yolcu ve yük taşıma kazaları** (2918 sa.KTK., 4925 sa. Karayolu Taşıma Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nun taşıma ile ilgili hükümleri)

Kuşkusuz tüm bu kaza türlerine Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri ile eylemin suç niteliği taşınması durumunda Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanacaktır.

II- TRAFİK KAZASI NEDENİYLE DAVA TÜRLERİ

1- Ölüm nedeniyle maddi ve manevi tazminat (BK.m.45, 47)

Trafik kazasında ölen kişinin desteğinden yoksun kalanlar, mirasçılık söz konusu olmaksızın, kaza sorumlularından (işletenden, sürücüden, sigortacıdan) maddi ve manevi tazminat (BK. m.45/2), cenaze giderleri ve ölüm hemen gerçekleşmemiş ise kaza gününden ölüm gününe kadar hastane ve yol giderleri başta olmak üzere yapılan her türlü masraflarını ve kazanç kayıplarını (BK.m.45/1) isteyebileceklerdir.

2- Bedensel zarar nedeniyle maddi ve manevi tazminat (BK.m.46, 47)

Trafik kazasında yaralanan kişilerin bedensel zararlarını şöyle bölümlendirebiliriz:

- Kalıcı sakatlık (sürekli kısmi veya sürekli tam işgöremezlik) durumu;
- Geçici işgöremezlik durumu;
- Kalıcı veya geçici ruhsal bozukluk;
- Mevzuattaki eksiklik nedeniyle sakatlık oranı verilemeyen estetik zararlar.

Bedensel zararlar nedeniyle açılacak tazminat davalarında **istek kalemlerini** de şöyle sıralayabiliriz:

a) **Kalıcı sakatlık** sonucu kazanç kaybı ve kazançlarda bir eksilme olmasa bile **güç (efor) kaybı** nedeniyle maddi ve manevi tazminat;

b) İleri derecede sakatlıkta, yaşam boyu başkasının bakımına muhtaç olma durumunda **“bakıcı”** giderleri;

c) **Geçici işgöremezlik** durumunda kazanç kaybı veya iyileşme süresince başkasının yardımına ve bakımına gereksinim nedeniyle o kişinin emeğinin karşılığı;

d) **Tedavi ve iyileşme giderleri**, ameliyat giderleri ile iyileşme süresince yapılan her türlü harcamalar, kaza geçirenin ve yakınlarının yol, yeme-içme, barınma giderleri.

Borçlar Kanunu 46. maddesi 1.fıkrasında, zarar görene, kapsamını belirtmeksizin **“bütün masraflarını”** isteme hakkı tanınmıştır. Masraflar kavramının kapsamına, zarar görenin, beden bütünlüğünü eski haline getirmeye, yani iyileşmeyi sağlamaya veya hastalık ya da sakatlığın artmasını önlemeye yönelik harcamak durumunda olduğu ve ileride harcaması olası bütün masraflar girer. BK. 46.maddesi, yalnızca bedensel değil, ruhsal bütünlüğün zarara uğratılması durumunda da uygulanır. Bazı durumlarda bedensel bütünlüğün zarar görmesi, çalışma gücünü etkilememiş olsa bile, ruhsal sarsıntı ve kişide yarattığı sinir bozukluğu bir takım maddi ve manevi zararlara neden olabilir. Gerek bilimsel ve gerekse yargısal görüşlere göre, bedensel tamlığın bozulması kavramına, insan vücudunda herhangi anatomik bir değişikliğe yol açacak (çarpma, vurma, kırma, yaralama gibi) etkenlerden başka; bedensel bozukluğa yol açmayan, ancak kişide ruhsal ve sinirsel etkiler yaratan durumlar da girer.¹

3- Kaza geçiren kişinin yakınlarının maddi ve manevi zararları

Yalnız kaza geçirenin değil, anne, baba, eş, çocuk, kardeş gibi yakınların da olay nedeniyle ruhsal sarsıntı, kalp krizi ve benzeri rahatsızlıklar geçirmeleri de maddi ve manevi tazminat konusu olabilir. Çünkü bu durumda onların zararları ile haksız eylem arasında uygun nedensellik bağı vardır.² Örneğin, gözlerinin önünde cereyan eden bir trafik kazasında feci şekilde ellerini veya ayaklarını kaybeden bir çocuğun annesinin geçirdiği şok sonucu ruhsal ve sinirsel dengesinin bozulması, maddi ve manevi tazminat isteğini haklı kılar. Bu zarar, dolaylı değil, zarar görenin kişiliğinde doğrudan doğruya doğan bir zarardır.³

Yaralanarak bedensel zarara uğrayan oğlu yüzünden, ruh sağlığı bozulup tedavi olmak zorunda kalan baba, aradaki nedensellik bağı nedeniyle manevi tazminatın yanı sıra, kendisi için yaptığı giderleri ve işten kalma nedeniyle kazanç kayıplarını da isteyebilecektir.⁴

4- Araç ve eşya hasarı nedeniyle tazminat

Trafik kazasında aracı hasarlanan veya araçtaki eşyaları zarar gören kişi, kusursuzluğu veya karşı trafin kusuru oranında maddi zararlarını isteyebilecektir. Böyle bir davada zamanaşımı süresi KTK 109.maddesi 1.fıkrasına göre (2) yıl ise de, aynı kazada ölüm

¹ Yarg. 4. HD.27.03.1979 gün 13013-4136 sayılı kararı (YKD.1980/2-216)

² HGK. 26.04.1995, E. 11-122 K. 430 (YKD.1995/10-1520)

³ M.R. Karahasan, Tazminat Hukuku-Maddi ve Manevi Tazminat, 1996, sf.236

⁴ HGK. 02.12.1987, E.4 - 214 K.894 (YKD.1988/4-463)

ve bedensel zarar da varsa, zararın bütünlüğü ilkesince, 109.maddenin 2.fikrasındaki uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri araç ve eşya hasarı isteklerinde de uygulama yeri bulacaktır.⁵

III-TRAFİK KAZALARINDAN SORUMLU OLANLAR

1- İŞLETENLER

Motorlu araç işletenler, 2918 sayılı KTK'nun iki ayrı maddesinde tanımlanmış ve sınıflandırılmışlardır.

Yasa'nın 3.maddesindeki tanıma göre: "**İşleten**, araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli kiralama, ariyet veya rehin gibi hallerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişidir. Ancak ilgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği veya araç üzerinde fiili tasarrufu bulunduğu ispat edilirse, bu kimse işleten sayılır."

Yasa'nın "hukuki sorumluluğa" ilişkin 85.maddesi 1.fikrasına göre : "Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün ünvanı veya işletme adı altında veya bir teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan ortalığa ve zincirleme sorumlu olurlar." İşletenlerin bu sorumluluğu "**tehlike sorumluluğu**"dur.

İşletenlerin "tehlike" ilkesince sorumluluklarının doğal sonucu, sürücünün ve yardımcı kişilerin kusurlu eylemlerinden "**kendi kusuru gibi**" sorumlu olmasıdır. Bu konu 2918 sayılı KTK'nun 85.maddesi "Son" fıkrasında yer almış;"**İşleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibi, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına katılan yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur**" denilmiştir. Bu nedendir ki, uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri araç sahibi, işleten ve işleten sayılanların tümüne uygulanır.

Yasa'daki tanımlara göre, trafik kazalarından "tehlike sorumluluğu" ilkesince sorumlu olan ve sürücü ile yardımcı kişilerin kusurundan "kendi kusuru gibi" sorumlu tutulan işletenleri şöyle bölümlendirebiliriz:

- a) Araç sahibi-işleten
- b) Bir şirket (firma) ünvanı altında motorlu araç işletenler
- c) Motorlu araçlarla yolcu ve yük taşıma işlerine katılan taşımacı, girişimci, üstlenici, gezi ve tur düzenleyici, bilet ve irsaliye düzenleyerek, yolcu ve yük taşıma işlerine aracılık ederek motorlu aracın işletilmesine doğrudan veya dolaylı katılan, motorlu aracın işletilmesinden ekonomik yarar sağlayan tüm gerçek ve tüzel kişiler
- d) Mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta, alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen kişiler
- e) Aracın uzun süreli kiralınması, ariyet veya rehin alınması gibi hallerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişiler

Motorlu araç işletenler ve işleten gibi sorumlu olanlar, 2918 sayılı KTK'nun 86.maddesi 1.fikrasına göre: "Kendilerinin veya eylemlerinden sorumlu tutuldukları kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederlerse sorumluluktan kurtulurlar."

⁵ HGK.10.10.2001, E.2001/9-652 – K.2001/705 (Yargı Dünyası,2002, sayı:73,sf.20)

11.HD.15.11.2001, E.2001/5934 – K.2001/9015 (İstanbul Barosu Dergisi, 2003,sayı:2,sf.472)

2- İŞLETEN GİBİ SORUMLU OLANLAR

2918 sayılı KTK.nun çeşitli maddelerine göre, motorlu araçların işletilmesiyle dolaylı olarak ilişiği bulunan bazı kişiler de, doğrudan işleten konumunda olmamalarına karşın, işleten gibi sorumlu sayılmışlar; bu arada motorlu aracı herhangi bir biçimde ele geçiren ve kullanan kişiler de işleten gibi zarardan sorumlu tutulmuşlardır. Bunlar, yasanın çeşitli maddelerine göre aşağıda açıklanmıştır.

a) Motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunanlar

Yasanın 104. maddesine göre : “Motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunan teşebbüslerin sahibi, gözetim, onarım, bakım, alım-satım, araçta değişiklik yapılması amacı ile veya benzeri bir amaçla kendilerine bırakılan bir motorlu aracın sebep olduğu zararlardan dolayı, işleten gibi sorumlu tutulurlar.”

b) Yarış düzenleyicileri

Yasa'nın 105. maddesine göre, yarış düzenleyicileri yarışa katılanların veya onlara eşlik edenlerin araçları ile gösteride kullanılan diğer araçların sebep olacakları zararlardan dolayı motorlu araç işletenin sorumluluğuna ilişkin hükümler uyarınca sorumludurlar. (m.85)

c) Devlet ve kamu kurumları

Yasa'nın 106.maddesine göre: ”Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine ve belediyelere, kamu iktisadi teşebbüslerine ve kamu kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararlardan dolayı, bu kanunun işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanır.”

d) Motorlu aracı çalan veya gaspeden kişiler

Yasa'nın 107.maddesine göre : “Bir motorlu aracı çalan veya gaspeden kimse, işleten gibi sorumlu tutulur. Aracın çalınmış veya gaspedilmiş olduğunu bilen veya gereken özen gösterildiği takdirde öğrenebilecek durumda olan aracın sürücüsü de onunla birlikte ortaklaşa sorumludur. İşleten, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerden birinin aracın çalınmasında kusurlu olmadığını ispat ederse,sorumlu tutulamaz. İşleten, sorumlu olduğu durumlarda diğer sorumlulara rücu edebilir.”

3- SÜRÜCÜ VE YARDIMCILARI

a) Sürücü

2918 sayılı KTK'nun 3.maddesindeki tanıma göre: “Sürücü, karayolunda motorlu ve motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişidir.” Ayrıca “şoför” tanımı yapılmış ve “Şoför, karayolunda ticari olarak teşçil edilmiş bir motorlu taşıtı süren kişidir” denilmiştir.

Motorlu aracı kullanan sürücülerin ölüm, yaralanma ve maddi hasarla sonuçlanan kazalardan dolayı sorumlu tutulabilmeleri için, kazanın meydana gelişinde kesinlikle “kusurlu” olmaları gerekir. Onların sorumluluğu “tehlike sorumluluğu” değil, yalnızca “kusur sorumluluğu”dur. Eğer kazanın nedeni, sürücü kusuru değil de “teknik ârıza” ise, sürücü sorumlu tutulamaz. Çünkü, motorlu aracın düzenli olarak bakım ve onarımından işleten sorumludur. Şu kadar ki, kazaya neden olan motor arızası, sürücünün yanlış ve özensiz kullanımını sonucu ise, belirlenecek kusur oranı üzerinden işletenle birlikte sürücü de sorumlu olur.

Sürücü kusurunun belirlenmesinde, önemli olan “kazanın nedeni”dir. Bir başka anlatımla, zararlı sonuç ile sürücünün davranışı arasında “nedensellik bağı” kurulabilmelidir. Eğer bu bağ kurulamıyorsa, kazanın nedeni, sürücü kusuru değilse, sürücü belgesiz veya yetersiz belgeyle araç kullanılmış olması durumlarında, sürücü zarardan sorumlu tutulamaz. Bunun gibi, sürücü alkollü olup da kazanın nedeni alkol değilse gene sorumlu olmaz.

b) Sürücü yardımcıları

2918 sayılı KTK'nun 3.maddesinde yardımcı kişiler "Hizmetli" nitelmesiyle: "Araçlarda, sürücü hariç, araç veya taşıma hizmetlerinde süreli veya süresiz çalışan kişiler ile iş makinelerinde sürücü dışındaki kişiler" diye tanımlanmıştır.

4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 34.maddesi gereği yürürlüğe konulan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 58-59.maddelerinde yardımcı kişiler ve nitelikleri şöyle açıklanmıştır:

1.Taşımacılar, hizmetleri yürütebilecek yeterli sayı ve nitelikte personel bulundurmakla yükümlüdürler. Yeterli sayı ve nitelikte personel istihdam edilmemesi durumunda doğacak her türlü zarar ve ziyandan sorumludurlar.

2.Taşıma işlerinde çalıştırılanlar, hizmetin gerektirdiği niteliklere ve bu Yönetmelikte yer alan mesleki yeterlilik belgelerine sahip olmak zorundadırlar.

3.Üstlendikleri hizmet ile ilgili görev ve sorumluluklarını yerine getirmek zorundadırlar.İşyeri ve işyerinin güvenliğini tehlikeye düşürecek fiil ve eylemlerde bulunamazlar.

Sürücü yardımcıları, çoğunlukla yolcu taşıyan otobüslerde şoför yardımcısı, hostes, bagaj sorumlusu gibi kişilerdir. Kamyonlarda genellikle yükleme-boşaltma ve manevra gibi işlerde çalıştırılan "şoför muavini" bulunur. Bu kişilerin kazaya neden olmaları, zararlı sonuçlardan sorumlulukları çok az rastlanan durumlardır. İşletenler, bunların da zararlandırıcı eylemlerinden 2918 sayılı KTK'nun 85/Son maddesi gereği "kendi kusurları gibi" sorumlu olurlar.

4- TAŞIMACILAR

Yolcu ve yük taşıma işleriyle uğraşan gerçek ve tüzel kişiler, hem "**motorlu araç işleten**" olarak 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu hükümlerine göre ve hem de "**taşımacı**"olarak Türk Ticaret Kanunu ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu hükümlerine göre sorumludurlar. Taşımacıların sorumlulukları, motorlu araç işletenlerin sorumluluklarına oranla daha fazladır. Çünkü :

a) Motorlu araç işletenlerin (araç sahiplerinin) sorumlulukları "**trafik kazası**" ile sınırlı iken, taşımacılar, **taşımanın başladığı yerden bittiği yere kadar araç içinde ve dışında meydana gelen her türlü zararlardan** sorumludurlar. Daha geniş bir anlatımla:

Motorlu araç işletenler, 2918 sayılı KTK'nun 3.maddesindeki tanıma ve 85.maddesi hükmüne göre "Karayolu üzerinde hareket halinde olan bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralanma ve maddi zararlı sonuçlanan" trafik kazalarından sorumlu iken,

Taşımacılar ve taşıma faaliyetlerine katılanlar, Türk Ticaret Kanunu'nun 781.maddesine göre "Eşyanın kendilerine teslim edildiği tarihten gönderilene teslim olunduğu tarihe kadar geçen süre içinde her türlü zarardan ve hasardan sorumludurlar." Gene Türk Ticaret Kanunu'nun 806.maddesi ile 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 7.ve 17.maddelerine göre "Taşımacılar, yolcuların sağlıklı, rahat ve güvenli bir yolculuk yapmalarını sağlayacak her türlü önlemleri almakla ve onları gidecekleri yere sağ ve sağlıklı olarak ulaştırmakla yükümlü olup, taşıtın **kalkış noktasından varış noktasına kadar taşıt içinde veya duraklama yerlerinde** yolcuların uğrayacakları her türlü zararlardan sorumludurlar."

b) **Taşımacılar** ve taşıma faaliyetine katılanlar, hem "**tehlike sorumlusu**" ve hem de "**kusur sorumlusu**" oldukları gibi, motorlu araç işleten olarak 2918 sayılı KTK'nun 85/Son maddesine ve taşımacı olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 782.maddesine göre **çalıştırdıkları kişilerin kusurunda "kendi kusuru gibi" sorumludurlar.**

c) Taşımacılar, Türk Ticaret Kanunu'nun 806.maddesi 2.fikrasına ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 18.maddesi 2.fikrasına göre "Kendilerinin veya eylemlerinden sorumlu tutuldukları kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya hak sahibinin ya da bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederlerse sorumluluktan kurtulurlar."

5- İŞVERENLER

Motorlu araç işletenler ve taşımacılar, çalıştırdıkları kişilerin "işvereni" olarak, İş Yasası ve Sosyal Güvenlik Yasaları hükümlerine göre ve "tehlike sorumluluğu" ilkesince **çalıştırdıkları kişilerin** geçirdikleri "**iş kazalarından**" sorumludurlar. Motorlu araçlarda ve taşıma işlerinde çalıştırılanların "iş kazası" geçirmeleri genellikle ve çoğunlukla "**trafik-iş kazası**" biçiminde olur. Burada asıl konumuz trafik kazaları olmasına göre, yalnızca "trafik-iş" kazaları üzerinde durulacaktır.

Trafik-İş kazası, "işveren tarafından verilen işin, bir motorlu taşıtın kullanılmasını veya taşıtı kullanana yardım edilmesini gerektirmesi ya da işin yapılacağı yere işveren tarafından sağlanan taşıtla götürülüp getirilme veya iş gereği yolculuk yapılması sırasında işçinin geçirdiği kaza" olarak tanımlanabilir. Buna tanıma göre, trafik-iş kazasının unsurlarını şöyle sıralayabiliriz:

- a) İş kazası bir "taşıt kazası" biçiminde olmalıdır.
- b) Kaza geçiren işçi, bedence ve ruha bir zarara uğramış veya ölmüş bulunmalıdır.
- c) Kaza, işveren tarafından yürütülen bir işle ilgili olmalıdır.
- d) İşçi, işverene ait işi yaptığı veya işveren tarafından görevli olarak bir yere gönderildiği ya da işveren tarafından sağlanan araçla taşındığı sırada bir taşıt kazası geçirmiş olmalıdır. (5510 sa.Yasa m.13, 506 sa. Yasa m.11/A)

4857 sayılı İş Yasası'nın 2.maddesi 3.fikrasına (eski 1475 sayılı Yasa'nın 1.maddesi 2.fikrasına) göre "**araçlar**" işyeri kapsamındadır. 4857 sayılı Yasa'nın 66.maddesinde (eski 1475 sayılı Yasa'nın 62.maddesinde) belirtilen süreler, iş süresinden sayılır. Bunların taşıtlarla ve taşımalarla ilgili olanları şunlardır:

- a) İşçilerin işveren tarafından işyerlerinden başka bir yerde çalıştırılmak üzere **götürülüp getirilmeleri** sırasında **yolda geçen süreler**;
- b) İşçinin işveren tarafından **başka bir yere gönderilmesi** sırasında, asıl işini yapmaksızın geçirdiği süreler;

c) Ayrıca **işveren**, ister kendine ait olsun, ister kiralanmış bulunsun, **servis araçlarında meydana gelen kazalardan dolayı** "işveren" ve "işleten" olarak **sorumludur**. (506 sayılı Yasa m.11/A-e ve 5510 sayılı Yasa m.13-e)

İşveren olarak, motorlu araç işletenlerin çalıştırdıkları kişilere karşı sorumlulukları, üçüncü kişilere karşı sorumluluklarından farklı ve daha ağırdır. Çünkü, işletenler, **işveren olarak**, trafik ve taşıma ile ilgili yasaların yanı sıra, iş ve sosyal güvenlik yasalarına göre de (çalıştırdıkları kişilere karşı) sorumludurlar. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 77. maddesine (eski 1475 sayılı Yasa 73.maddesine) ve İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine ilişkin tüzük ve yönetmelik hükümlerine göre: "İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmamak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler. İşverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimini vermek zorundadırlar."

Daha somut bir anlatımla, işveren, , **kazanın olmaması için akla gelebilecek her türlü önlemleri almış, ayrıca özen ve gözetim görevini yerine getirmiş bulunmalıdır.** Buradaki sorumluluk, 27.3.1957 gün ve 1/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında açıklandığı üzere, işverenin "**özen ve gözetim ödevinin**" objektif olarak yerine getirilmemesinden kaynaklanan "kusura dayanmayan" bir sorumluluktur.

İşverenin sorumluluğu, ancak zarar görenin veya üçüncü kişinin tam ve ağır kusuruyla ya da mücbir sebeple ortadan kalkabilir. Bunun dışında, işveren ve işleten, doğrudan bir kusuru bulunmasa bile "**tehlike sorumluluğu**" ilkesince, doğan maddi ve manevi zararları ödemekle yükümlüdür. Başka bir anlatımla, işverenin "**trafik-iş**" kazasından sorumlu tutulabilmesi için, kazanın oluşu ile çalıştırılan kişinin işçinin ölümü veya bedensel zarara uğraması arasında "**nedensellik bağı**" kurulabilmeli; işverenin sorumluluğu ile kaza arasındaki **nedensellik bağının, işçinin yada üçüncü kişinin tam kusuru ile kesilmemiş** olmalıdır. Eğer "nedensellik bağı" kesilmişse, çok ayrık durumlar dışında, işveren (işleten) sorumlu tutulamaz.

6- SİGORTACILAR

Trafik kazaları nedeniyle **sigortacıların sorumlu oldukları** "zorunlu" veya "isteğe bağlı" **sigorta türleri** ve ilgili yasalar şunlardır:

a) Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 91.maddesine göre motorlu araç işletenler **Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası** yaptırmak ve 101.maddeye göre Türkiye'de kaza sigortası dalında çalışmaya yetkili sigorta şirketleri, Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortasını yapmakla yükümlüdürler. Yasa'nın 88.maddesinde sorumlular arasında bir ayırım yapılmadığı için, zorunlu sigorta koşulları çerçevesinde işletenin sorumluluğunu belli bir miktara kadar üstlenen sigortacı, m.85/Son gereği "işleten ile sürücü ve yardımcılarının kusurundan kendi kusuru gibi" sorumludur.

b) İsteğe bağlı sorumluluk sigortası

Gene 2918 sayılı Yasa'nın 100.maddesine göre, motorlu araç işleten "**isteğe bağlı**" **sorumluluk sigortası** yaptırmışsa, sorumluluğun kaldırılması veya tazminatın azaltılmasına ilişkin Yasa'nın 95 inci maddesi ve zanaatına ilişkin 109 uncu maddesi isteğe bağlı (ihtiyari) mali sorumluluk sigortasını yapan sigortacı hakkında da uygulanır.

c) Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası

4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 18.maddesine göre, taşımacılar "Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası" yaptırmak ve yolcuya gelebilecek bedeni zararlar için Yasa'nın 17.maddesinden doğan sorumluluklarını sigorta ettirmek zorundadırlar. 17.maddeye göre sorumluluğun kapsamı ve sınırları "duraklamalar dahil olmak üzere yolcunun kalkış noktasından varış noktasına kadar geçecek süre içinde meydana gelecek her türlü kazalar"dır. Bu kazalar tek yanlı veya başka araçların da karıştığı trafik kazaları ile sınırlı olmayıp, yolculuğun başlangıcından bitimine kadar (mola ve duraklamaları da kapsamak üzere) yolcunun başına gelebilecek her türlü kazalardır. Bu konuda Yasa'ya bağlı Yönetmeliğin 63.maddesinde "yolcu taşımacıları, duraklamalar dahil olmak üzere yolcunun kalkış noktasından varış noktasına kadar olan seyahat süresince meydana gelecek bir kaza nedeniyle yolcunun ölümü, yaralanması ya da eşyasının zarara uğramasından dolayı sorumludurlar" denilmiştir. İşte, Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortasını yapan sigortacı, böylesine kapsamlı bir sorumluluk üstlenmektedir.

d) Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası

4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 34'üncü maddesi gereği düzenlenen Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 63-68 maddelerine göre, **yolcu taşımacılığı** yapmak üzere taşımacı yetki belgesi almış olan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kuruluşları taşıyacakları **yolcular** ve taşımada görevlendirecekleri **sürücüler ile yardımcıları** için "**Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası**" yaptırmak zorundadırlar.

Zorunlu Koltuk Sigortası, motorlu araçlarla ilgili öteki sigorta türlerinden apayrı bir sigorta türü olup, bir sorumluluk (zarar) sigortası değil, bir "**kaza sigortası**"dır. Bununla yolcular için "**can güvenliği**" sağlanmak istenmiştir. **Yolcu ölürse** poliçe tutarının tamamı (destekten yoksun kalanlara değil) **mirasçılara** ödeneceğinden doğrudan bir "**can**" sigortası, bir tutar "**meblâğ sigortası**"dır. Mirasçıların dışındaki destekten yoksun kalanlar "Koltuk Sigortası"ndan yararlanamazlar. Mirasçılar arasında ayrıca **destekten yoksun kalanlar varsa**, Koltuk Sigortasından paylarına düşen miktarın dışında ve bundan ayrı olarak, **destekten yoksun kalma zararları için**, öteki sorumluluk sigortalarına başvurma veya taşımacıya karşı dava açma hakları olacak; **Koltuk Sigortası'ndan aldıkları sigorta bedeli** hiçbir zaman ve hiçbir biçimde **destekten yoksun kalma tazminatından indirilmeyecektir**.

Yolcu ölmeyip de **sakat kalmışsa** sakatlık derecesine göre "sakatlık tazminatı" ödenir. Ölüm tazminatında olduğu gibi, Koltuk Sigortasından alınan sakatlık tazminatı, ayrıca kazanç ve güç kaybı nedeniyle hesaplanan tazminattan indirilmez.

Zorunlu Koltuk Sigortasının en önemli özelliklerinden biri de, **taşımacı ile sürücü ve yardımcıların bir kusurları bulunmasa bile** zarar gören yolculara veya görevlilere gereken **ödemenin yapılmasıdır**. Çünkü bu sigorta türünde, taşımacının sorumluluğu üstlenilmemekte, doğrudan yolcular için kazaya karşı bir güvence (teminat) sağlanmış bulunmaktadır.

Bazı sigortacıların, "**Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası**"ndan yararlanacak "yolcular" konusunda yanılgıya düştükleri; yasal düzenleme gereği taşımacıların yaptırmak "zorunda oldukları" bu sigorta türünün adında geçen "ferdi kaza" deyimine bakarak, bunu, isteğe bağlı özel bir kaza sigortası olan "**Ferdi Kaza Sigortası**" ile karıştırdıkları görülmektedir. Bu yanılgı sonucu, Ferdi Kaza Sigortası'na uygulanan Türk Ticaret Kanunu'nun 1321/2.maddesi'nin, Zorunlu Koltuk Sigortası'na da uygulanacağını sanmaktadırlar. Söz konusu maddeye göre "küçüklerin, kısıtlıların ve ayırtım gücünden yoksun olanların ölümünü şart koyarak sigorta edilmeleri geçersiz ve yok hükmündedir." Maddenin konuluş amacı, sigortanın bu tür kişilere bakmakla yükümlü olanlar tarafından yaptırılması halinde, küçüklerin ve kısıtlıların ölümünden bu kişilerin çıkar sağlamalarını önlemektir. Zorunlu Koltuk Sigortası'nda ise böyle bir çıkar ilişkisi yoktur.

Daha açık bir deyişle, Koltuk Sigortası'nda, sigorta ettiren (taşımacı) ile sigorta edilenler arasında bir çıkar ilişkisi olmadığı gibi, rizikonun oluşmasında sigortadan yararlanacak kişilerin bir etkisi de söz konusu değildir. Sonuç olarak, **Zorunlu Koltuk Sigortası'nda Türk Ticaret Kanunu'nun 1321.maddesinin 2. fıkrasının uygulama yeri yoktur**. Bunun sonucu olarak yolculuk sırasında kaza geçirip bedensel zarara uğrayan küçükler, kısıtlılar ve ayırtım gücünden yoksun olanlar ve bunlar ölmüşlerse haksahipleri (mirasçıları) Koltuk Sigortası'ndan yararlanma hakkına sahiptirler.

e) Güvence Hesabının sorumluluğu

Daha önce "Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı" adıyla, 2918 sayılı KTK'nun 108.ve 107/3.maddelerinde belirtilen koşullarda, yalnızca Yasa'nın 91.maddesindeki Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası ile sınırlı olarak "güvence" sağlanmakta iken, 14.06.2007

tarihinde yürürlüğe giren **5684 sayılı Sigortacılık Kanunu**'nun 45.maddesi 3.fikrasıyla 2918 sayılı KTK'nun 108 ve 107/3.maddeleri yürürlükten kaldırılarak, "Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı"nın yerine, daha genişle kapsamlı ve hemen bütün "**zorunlu sigorta**" türlerini kapsayan "**Güvence Hesabı**" adı altında yeni bir kurum oluşturulmuştur.

Yeni 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'na ve buna bağlı Yönetmelik hükümlerine göre, Güvence Hesabının kapsadığı (trafik kazaları ile ilgili) sigorta türleri şunlardır:

- 1) Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası
- 2) Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası
- 3) Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası
- 4) Yeşil Kart Sigortasıyla ilgili Motorlu Taşıt Bürosu ödemeleri

Yasa'nın 13/1.maddesinde "Bakanlar Kurulu, kamu yararı açısından gerekli gördüğü hallerde zorunlu sigortalar ihdas edebilir" denilmiştir.

Güvence Hesabına başvurma koşulları, çok küçük bir farkla, Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı'nda olduğu gibidir. Yasa'nın 14/2.maddesine göre, Güvence Hesabı'na şu durumlarda başvurulabilecektir:

- 1) Sigortalının tespit edilememesi durumunda kişiye gelen bedensel zararlar için,
- 2) Rizikonun meydana geldiği tarihte geçerli olan teminat tutarları dahilinde sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu bedensel zararlar için,
- 3) Sigorta şirketinin mali bünye zafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde ödemekle yükümlü olduğu maddi ve bedensel zararlar için,
- 4) Çalınmış veya gasp edilmiş bir aracın karıştığı kazada, Karayolları Trafik Kanunu uyarınca işletenin sorumlu tutulmadığı hallerde, kişiye gelen bedensel zararlar için,
- 5) Yeşil Kart Sigortası'nda Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler için,

f) Uluslararası Yeşil Kart (Green Card) Sigorta Poliçesi

Yabancı plâkalı araçların neden oldukları ölüm ve yaralanmalarda, zarar görenler veya haksahipleri, uluslararası sorumluluk sigortası niteliğindeki **Green Card**'lardan (**Yeşil Kart Sigorta Poliçeleri**'nden) yararlanabilirler. **Bu poliçelere göre, zarar görenlere hem maddi ve hem de manevi tazminat (limitsiz) ödenmektedir.**

Her ne kadar, 2918 sayılı KTK. KTK. 91/6. maddesinde "turistlere ait taşıtlarla, uluslararası çok taraflı veya karşılıklı anlaşmalar kapsamına giren yabancı plakalı taşıtların Türkiye'de uluslararası anlaşmalarla kabul edilmiş sigortaları yoksa, bunlar için zorunlu mali sorumluluk sigortası Türkiye sınırlarına girişleri sırasında yapılır" denilmiş ise de, Yasanın bu hükmünü yanlış ve sakıncalı buluyoruz. Çünkü, (eski 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin 3.2.1973 tarihli Gümrük Yönetmeliğinin 1299/d maddesi ve Yeni 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na göre yayınlanan 20.1.2000 tarihli Gümrük Yönetmeliğinin 587/d maddesi ile KTK. 91/6. maddesi çelişmektedir.

Halen yürürlükteki 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin 20.01.2000 tarihli **Gümrük Yönetmeliği'nin 587/d maddesinde :**

"Yeşil Kart Sigorta Poliçesinin süresi bitmiş veya Green Card'larda Türkiye rumuzu (TR) nin üzeri çizilmiş ise, böyle bir taşıtın Türkiye'ye girişine izin verilmez."

denilmesine göre, KTK 91/6.maddesi ile 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 14/1.maddesi uyarınca ülkemizdeki poliçe limitlerini aşmayan ödemelerle yetinilmemeli; **Green Card (Yeşil Sigorta) Poliçesi'nin** maddi ve manevi tazminatı kapsayan limitsiz ödemelerinden

yararlanmanın yolları aranmalıdır. Şöyle ki: Eğer **yabancı plâkalı aracın Green Card'ı (Yeşil Sigorta Poliçesi) yoksa**, böyle bir aracın yukarıda anılan Yönetmeliğe aykırı olarak ülkemize sokulmuş olması bir **"hizmet kusuru"** olacağından, zarar görenlerin Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na karşı dava açabilecekleri ve zararlarını (limitsiz) isteyebilecekleri kanısındayız. Geçmişte bu yol denenmiş ve başarılı sonuç alınmıştır.

g) Motorlu Kara Taşıt Araçları Kasko Sigortası:

Kasko Sigortası, taşıt araçlarının ve sahiplerinin **"kendilerine"** gelen zararları karşılamak üzere yapılan sigorta türüdür. Başka bir anlatımla, Kasko Sigortası, aracı hasara uğrayan sigortalıya kendi sigorta şirketine başvurma hakkı verir.

Kasko Sigortasının özelliklerini şöylece sıralayabiliriz:

- 1) Yasalarda yer almamış olmakla birlikte TTK. m.1278'e göre, Kasko Sigortasından sigorta ettiren ve onun taşıtı ile birlikte, eylemlerinden sorumlu oldukları kişiler ve aracı kullananlar da yararlanırlar.
- 2) Sigorta ettirenin veya aracı kullananın kusuru tazminat tutarını etkilemez.
- 3) Aracın gerek hareket halinde iken ve gerekse durduğu yerde oluşan hasarları sigortacı ödemekle yükümlüdür.

Kasko sigortası ile 2918 sayılı KTK'unda yer alan Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası ve İsteğe Bağlı (ihtiyari) Mali Sorumluluk Sigortası birbirleriyle karıştırılmamalıdır. Şöyle ki:

- 1) Kasko sigortası, sigorta ettirenin **kendi** zararlarını karşılar.
- 2) Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası ile İsteğe Bağlı Sorumluluk sigortası kural olarak **üçüncü kişilere** veya Yasaca üçüncü kişi konumundaki kişilere verilen zararlar içindir.

h) Birleşik (Paket) Sigorta Poliçesi:

Sigorta şirketleri isteyenlere tek poliçe halinde **"Kasko+Sorumluluk Sigortaları"** yapmaktadırlar. Bu poliçelerde **"Kasko"**nun (sigorta ettirenin kendisine gelen zararların yanı sıra), zarar vermesi olası üçüncü kişilerin de başvurabileceği **"Ferdî Kaza Sigortası-İsteğe Bağlı Sorumluluk Sigortası"** gibi sigorta türlerine yer verilebilmekte ve bu tür çok amaçlı poliçelere çoğunlukla **"Motorlu Kara Taşıt Araçları Birleşik Kasko Sigorta Poliçesi"** denilmektedir.

Zarar gören üçüncü kişiler, Kasko sigortasından yararlanamazlar ise de , **"Birleşik Poliçe"**de yer alan İsteğe Bağlı Mali Sorumluluk Sigortasından zararlarının karşılanmasını isteyebilirler.

i) Ferdî Kaza Sigortası :

Can sigortası türlerinden olan ve sigorta yaptıran kişilerin **"kendilerini, sürücüyü ve belli bir sayıda araçta taşınan kişileri"** koruyan Ferdî Kaza Sigortası, trafik kazalarının da yer aldığı her türlü can zararlarını karşılayan bir sigorta sözleşmesidir. Sigorta genel şartlarına göre bu sigorta türü ile verilen güvenceler **"ölüm, sürekli işgöremezlik, geçici işgöremezlik ve tedavi giderleri"**dir. Bu sigorta türünün konumuzla ilgisi şudur ki, trafik kazası geçiren araç sahibi, işleten, sürücü ve taşınan kişiler bu sözleşmeye dayanarak Ferdî Kaza Poliçesi'nde yazılı limitler üzerinden sürekli veya geçici işgöremezlik zararları ile tedavi giderlerini isteyebilir. Kendileri ölmüşse mirasçılara sigorta bedeli ödenir. Gelir Vergisi Kanunu m. 25/1'e göre ölüm tazminatı için gelir vergisi ödenmez. Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu m. 2/d'ye göre de maddi ve manevi zarar karşılığı ödenen tazminatlar ivazsız

sayılamayacağından veraset ve intikal kapsamına girmez. Bu iki nedenle, tüm tazminat türlerinde olduğu gibi, Ferdi Kaza Sigortası'ndan ölenin hak sahiplerine ödenen "ölüm tazminatı" her türlü vergiden bağıstır.

k) Karayolu turist taşıma araçları zorunlu sigortaları

1618 sayılı Seyahat Acentaları Kanunu'nun 13.01.2007 gün 5571 sayılı Yasa ile değişik "**Zorunlu Sigorta**" başlıklı 12.maddesi (a) bendinde: "Seyahat acentaları, düzenledikleri paket tur kapsamında; müşteriye taahhüt ettikleri hizmetlerin acentanın iflası da dahil olmak üzere herhangi bir nedenle verilmemesi veya taahhüt edilen şekilde verilmemesinden kaynaklanabilecek **sorumluluklarını sigorta ettirmek zorundadır**. Bu durumda sigortacının sorumluluğu en az paket tur bedeli kadar olmalıdır. Müşteri, sigorta kapsamındaki zararını doğrudan doğruya sigorta şirketinden talep edebilir" denildikten sonra, (b) bendinde "Paket tur sözleşmesi düzenlenirken, müşteriye:

- 1- Müşterinin kaza ve hastalık halinde çıkış noktasına dönüş masraflarını,
- 2- Her türlü kazadan doğan zararını ve tedavi masraflarını, poliçe limiti kadar karşılayacak şekilde sigorta ettirebileceğini bildirmekle yükümlüdürler" denilmiştir;

Yasaya bağlı Seyahat Acentaları Yönetmeliği'nin "**Karayolu Turist Taşıma Araçları**" başlıklı 38.maddesinde, seyahat acentalarının transfer ve turlarda kullanacakları yolcu taşıma araçlarının nitelikleri açıklanırken (g) bendinde, gezi düzenleyicilerinin yaptıracakları sigorta türleri şöyle sıralanmıştır:

- 1- Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası
- 2- Zorunlu Koltuk Sigortası
- 3- Ferdi Kaza Sigortası

Yönetmelik en son 25.4.1997 tarihinde değiştiğine göre, 4925 sayılı Yasa ve buna bağlı Yönetmelik gereği, yukardaki listeye Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortasını da eklemek gerekmektedir.

IV-TRAFİK KAZALARINDA ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

1- YASA HÜKMÜ

2918 sayılı KTK.nun 109.maddesi 1.fıkrasında "Motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin istekler, zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği günden başlayarak iki yıl ve herhalde kaza gününden başlayarak on yıl içinde zamanaşımına uğrar" denilmiştir ise de,

2.fıkrasında "**Dava, cezayı gerektiren bir eylemden doğar ve ceza kanunu bu eylem için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre maddi tazminat istekleri için de geçerlidir**" hükmü yer almıştır.

KTK.109.maddesinin 2.fıkrası, Borçlar Yasası'nın 60/2. maddesine koşut bir hüküm içermektedir. B.K.m.60/2'ye göre "Tazminat davası, ceza kanunları uyarınca daha uzun süreli zamanaşımına bağlı cezayı gerektiren bir eylemden doğmuş olursa, kişisel davaya da o zamanaşımı uygulanır."

2- ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

Trafik kazalarında zamanaşımı sürelerine ilişkin 2918 sayılı KTK'nun 109.maddesi hükmü gayet açık olmasına karşın, birinci fıkradaki (yalnızca maddi hasarlar için) iki yıllık zamanaşımı süresine takılıp kalınmakta, ikinci fıkradaki "**uzamış ceza zamanaşımı**" süreleri

ve bu fıkranın yollamada bulunduğu Ceza Yasasındaki zamanaşımı süreleri bir türlü belenememektedir. Aşağıda ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır.

a) Ölüm ve yaralanmalarda :

Trafik kazalarının (birkaç ayırık durum dışında) büyük bölümü, uzun süreli cezayı gerektirir suç niteliğinde eylemlerden kaynaklandığına göre, genel kural iki yıllık süre değil, KTK'nun 109.maddesi 2.fıkrası gereği (eski TCK.m.102/3-4'e göre beş ve on yıl) 5237 sayılı yeni **TCK. 66.maddesine göre:**

Bir ölü veya bir yaralı varsa **(8)** yıl,
Birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı varsa **(15)** yıldır.

b) Maddi hasarlarda :

KTK 109/1.maddesine göre süre (2) yıl ise de, eğer, **maddi hasarla birlikte ölüm ve yaralanma da varsa, uzamış ceza zamanaşımı süreleri maddi hasarlara da uygulanacaktır.** Çünkü, 109.maddenin 2.fıkrası hükmü açıktır; ceza yasasındaki zamanaşımı sürelerinin uygulanabilmesi için zararın türü önemli olmayıp, eylemin ceza yasasına göre suç sayılması yeterlidir.

c) Manevi tazminat isteklerinde :

Uzamış ceza zamanaşımı hükümleri manevi tazminat isteklerine de uygulanır. Her ne kadar, manevi tazminat istekleri için KTK. 90. maddesinde "Manevi tazminat konularında Borçlar Yasasının haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır" denilmiş ve zamanaşımı ile ilgili 109.maddenin 1.fıkrasında "maddi zarar" dan ve 2. fıkrasında "maddi tazminat"tan söz edilmiş ise de, bu hükümlere bakılarak manevi tazminat istekleri için uzamış (ceza) zamanaşımı uygulanmayacağı gibi bir anlam çıkarılmamalıdır. Çünkü, KTK.90. maddesinde Borçlar Yasasına yapılan gönderme açık olduğundan, BK. m.60/2. hükmü gereği, **ceza davası zamanaşımı süreleri manevi tazminat isteklerinde de uygulanacaktır.** Yasakoyucunun gereksiz yere yarattığı bu anlam ve kavram kargaşası, **Yargıtay**'ın manevi tazminat konusundaki çeşitli kararları ile giderilmiş; manevi tazminat istekleri için de uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanacağı kesinlik kazanmıştır.⁶

d) Yükümlülerin birbirlerine dönme haklarında süre

Motorlu araç kazalarında **tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı dönme hakları** KTK.109.maddesi 4.fıkrasına göre, kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak **iki yılda** zamanaşımına uğrar.

3- CEZA ZAMANAŞIMI TÜM SORUMLULARA UYGULANIR

Ceza zamanaşımı sürelerinin uygulanmasında **sürücü, işleten, sigortacı** ayrımı yapılamaz; **tüm sorumlular hakkında uygulanır.** Çünkü, Yasa'nın 85/Son maddesine göre, işleten (araç sahibi, girişimci vb.) sürücünün kusurundan "kendi kusuru gibi sorumlu" olduğundan ve Yasa'nın 91. maddesine göre sigortacı işletenin sorumluluğunu belli bir miktara kadar üstlenmiş olduğundan tümü hakkında Yasa'nın 109/2. maddesindeki uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri uygulanır.

⁶ Manevi tazminat isteklerine de "uzamış ceza zamanaşımı sürelerinin uygulanacağına ilişkin Yargıtay kararlarından örnekler: 4.HD.18.02.2001, 2000/10296-2001/1183 (YKD.2001/10-1504) - 4.HD. 01.11.2001, 5890-10660 (YKD.2002/2-191) - 4.HD. 7.3.1996, 1033-1461 (YKD.1996/5-715) - 19.HD.30.09.1994, 4413-8492 - 4.HD.18.01.2000, 1999/9822-2000/192

KTK'nun 85/1.maddesine göre: “Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar.”

85.maddenin “Son” fıkrasına göre de: “**İşleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibi, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına katılan yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur.**” Bu nedendir ki, uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri araç sahibi, işleten ve işleten sayılanların tümüne uygulanır.

4- CEZA ZAMANAŞIMI SİGORTACIYA DA UYGULANIR

Uzamış ceza zamanaşımı süreleri, aynı biçimde ve aynı koşullarda sigortacıya karşı açılacak davalarda da uygulanır.

109. maddenin 3. fıkrasına göre “Zamanaşımı, tazminat yükümlüsüne karşı kesilirse, sigortacıya karşı da kesilmiş olur. Sigortacı bakımından kesilen zamanaşımı, tazminat yükümlüsü bakımından da kesilmiş sayılır.”

Yasanın 88.maddesinde “dayanışmalı sorumlular” arasında sigortacı da bulunduğu ve 91. maddeye göre işletenlerin sorumluluklarının bir bölümünü sigortacı devraldığından, m.85/son'daki “işletenin, sürücü ve yardımcılarının kusurundan kendi kusuru gibi sorumlu olacağı” hükmü nedeniyle, m.109/2'deki (uzamış) ceza zamanaşımı süreleri sigortacıya karşı da uygulanır. Bu hususa açıklık getirmek yönünden, yasa hükümleri dışında, Trafik Sigortası Genel Şartlar C.8 maddesinde (eski m.17/2'de) “Dava, cezayı gerektiren bir eylemden doğar ve ceza kanunu bu eylem için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre tazminat istemleri için de geçerlidir.” denilerek sigortacıya karşı açılacak davalarda da (uzamış) ceza zamanaşımının uygulanacağı vurgulanmıştır. Buna göre:

İşletenlerin sigorta poliçelerindeki limite kadar sorumluluklarını üstlenen **sigortacıya** (ölüm ve yaralanma nedeniyle) başvurularda ve açılacak davalarda (Yeni TCK. m.66'ya göre) **(8) ve (15) yıllık uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri uygulanacaktır.** Yasa hükmünün yanı sıra, sigortacıya “uzamış ceza zamanaşımı” sürelerinin uygulanacağı, (yukarıda açıklandığı gibi) Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları C.8 maddesinde de (eski 17/2.maddesi) ayrıca açıklanmıştır.

5- CEZA ZAMANAŞIMI DOLDUKTAN SONRAKİ DAVA SÜRESİ

kaza tarihinden işlemeye başlayan ceza zamanaşımı süresi dolmuş ve bu sürede zarar veya tazminat sorumlusu öğrenilememişse, KTK. 109/1. maddesi gereği öğrenme gününden başlayarak iki yıllık zamanaşımı süresi içinde ve her halde aynı maddede belirtilen on yıllık (objektif) kesin süre dolmadan dava açılması gerekecektir. Örneğin, bir ölüm veya yaralanmalı olaylarda sorumluların kim olduğu kaza tarihinden on yıl sonra öğrenilmişse ve sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresi de geçmişse, artık Yasa'nın 109/1.maddesindeki on yıllık (objektif) kesin süre dolmadan, iki yıllık öğrenme süresi içinde dava açılabilir.

Bu konunun, bugün artık bir önemi kalmamıştır. Çünkü, eski 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki (5) ve (10) yıllık süreler, 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nun 66.maddesiyle (8) ve (15) yıla çıkarılmıştır. Eh, bir dava sekiz yılda bitirilemiyorsa ya da sorumlular sekiz yılda öğrenilemiyorsa, yargının işleyişinde bir sorun var demektir.

V-TRAFİK KAZALARINDA CEZA ZAMANAŞIMININ UYGULANMA KOŞULLARI

1- Ceza zamanaşımının uygulanması hakkında yanlış algılar

Ceza zamanaşımının uygulanma koşullarını açıklamaya girişmezden önce, bu konudaki yanlış bilgileri düzeltmek, daha doğrusu yanlış algılamaları gidermek için bir ön açıklama yapalım:

a) KTK. 109/2. maddesindeki uzamış ceza zamanaşımı sürelerinin, yasanın 85/son maddesi ve 91.maddesi uyarınca **işletenlere, işleyen sayılanlara ve sigortacıya** ayırım yapılmaksızın aynı biçimde uygulanacağı gözden kaçırılmaktadır.

b) Ceza zamanaşımının işleyen ve diğerlerine uygulanacağı bilinse bile, **birden fazla ölü ya da bir ölü ile bir veya birkaç yaralı olması durumunda** 5237 sayılı TCK 66.maddesi (e) bendindeki (8) yıllık değil, (d) bendindeki **(15) yıllık zamanaşımı süresinin** (eski 765 sayılı TCK.102. maddesinin 4.bendindeki (5) yıllık değil, 3.bendindeki (10) yıllık zamanaşımı süresinin) uygulanacağı hep gözden kaçırılmış veya bir türlü öğrenilememiştir.

c) Ceza zamanaşımının uygulanma koşulları da yeterince bilinmemekte; uygulamanın ceza davasının devamı süresine bağlı olduğu sanılmaktadır. Oysa, işleyen, sürücü, sigortacı ve diğerleri hakkında **ceza zamanaşımının uygulanması için, haksız eylemin suç niteliği taşıması yeterli olup, ayrıca ceza davası açılmış ve hükümlülük kararı verilmiş olması koşul değildir.** Sanık hakkında hiçbir kovuşturma yapılmamış ve ceza davası açılmamış olsa bile, hukuk hakimi, haksız eylemde **suç niteliği** görüyorsa (uzamış) ceza zamanaşımını uygulamakla yükümlüdür. (BK.m.53)

2- Ceza zamanaşımının uygulanma koşulları

a) Ceza zamanaşımının uygulanması için haksız eylemin **suç niteliği taşıması yeterli** olup, eylemi işleyen hakkında ayrıca ceza davası açılmış olması veya hükümlülük kararı verilmiş bulunması gerekli değildir.⁷

b) Haksız eylemden (suçtan) zarar görenlerin **ceza davasına katılmaları ve şikayetçi olmaları da koşul değildir.**⁸

c) **Ceza davası açılmış ve sonuçlanmış olsa bile,** 5237 sayılı yeni TCK.85 ve 89 maddelerindeki ceza sürelerine göre (eski 765 sayılı TCK 455-459 maddelerindeki ceza sürelerine göre) 5237 sayılı TCK 66. maddesi (d) ve (e) benntlerindeki (eski 765 sayılı TCK. 102/3-4'deki) ceza davası süreleri dolmamışsa, bu süreler içinde hukuk mahkemesinde maddi ve manevi tazminat davaları açıldığında işleyen, sürücü ve tüm sorumlular hakkında **(uzamış) ceza zamanaşımı uygulanacaktır.** (KTK.109/2, BK.60/2)

d) Şikayete bağlı suçlarda, belli süre içinde **şikayette bulunulmaması veya hiç şikayet yoluna başvurulmaması durumunda dahi,** koşullar oluşmuşsa, ceza zamanaşımı uygulanır.⁹

⁷ HGK.18.11.1981, E. 1979/4-231, K.1981/744 (YKD.1982/6-766)

4. HD. 20.9.1979, 4725-9975 (YKD.1980/8-1082)

4. HD.8.7.1986, 4736-5453 (YKD. 1986/11-1621)

4. HD. 25.1.1990, 89/6101-90/285 (YKD. 1990/4-535)

⁸ 4.HD.6.1.1976, 75/4858-76174 (YKD.1977/2-190)

⁹ HGK.18.11.1981, E.1979/4-231, K. 1981/744 (YKD.1982/6-766)

e) C. Savcılığının **takipsizlik kararı da ceza zamanaşımının uygulanmasına engel değildir.**¹⁰

f) **Ceza ehliyeti olmayanlar hakkında da (uzamış) ceza zamanaşımı uygulanır.**¹¹

g) **Mirasçılara karşı açılan davada da (uzamış) ceza zamanaşımı uygulanır.** Trafik kazasında sürücü ölmüş ve bu yüzden **takipsizlik kararı verilmiş olsa bile**, ölenin mirasçıları ve işletenler hakkında da ceza zamanaşımı uygulanır.¹²

h) Kamu davasında “kişisel haklar (tazminat hakları) saklı tutularak” **ceza davasından vazgeçilmiş olması**, hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında **ceza zamanaşımının uygulanmasına engel değildir.**¹³

i) **Cezaların ertelenmesi veya özel af**, hukuk mahkemesinde uzamış ceza zamanaşımının uygulanmasını etkilemez.

k) Haksız eylemi işleyen hakkında **hiç kovuşturma yapılmamış, ceza davası açılmamış** veya ceza davası açılıp da **kanıt yetersizliği nedeniyle aklama (beraat) kararı verilmiş olması durumunda dahi**, eğer hukuk hakimi B.K.53. maddesi çerçevesinde yapacağı araştırma, inceleme ve değerlendirme sonucu haksız eylemde **suç unsuru** buluyorsa, davalılar hakkında **(uzamış) ceza zamanaşımını uygulayacaktır.**

l) Hukuk mahkemesinde açılan maddi ve manevi tazminat davasında (uzamış) ceza zamanaşımının (KTK.109/2, BK.60/2) uygulanmasını gerekli ve zorunlu kılan durumları şöyle sıralayabiliriz :

aa) Kesin mahkumiyet kararları karşısında uzamış ceza zamanaşımının uygulanması zorunlu olur.

bb) Kanıt yetersizliği nedeniyle ceza mahkemesinde aklama kararı verilmiş olmasına karşın, hukuk hakimi eylemin **suç niteliğinde** olduğu sonucuna varırsa, doğrudan ceza zamanaşımını dikkate almak durumundadır.

cc) Suç kastı bulunmadığı gerekçesiyle ceza mahkemesinde verilen aklama kararları karşısında da, hukuk hakimi tazminat davasını sürdürürken eylemde **suç niteliği** bulursa, ceza zamanaşımını uygulayacaktır.

dd) Ölüm nedeniyle kamu davası düşmüşse, haksız eylemi işleyen **mirasçıları** hakkında da uzamış ceza zamanaşımı uygulanacak; ölenin işletenine de bu durum yansıtacak, yani onun hakkında da ceza zamanaşımı uygulanacaktır.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Hukuk Hakimi, Borçlar Yasası 53. maddesinin belirlediği koşullar içerisinde, Ceza Mahkemesi karşısında bağımsız olup, gerekli gördüğünde yeniden araştırma ve kusur incelemesi yaptırırken, eğer haksız eylemde **suç unsuru** bulursa

4.HD. 20.9.1979, 475-9975 (YKD.1980/8-1082)

4.HD.29.5.1997, 2257-5785 (Yasa, 1977/6-758, no:302)

¹⁰ 4.HD.6.1.1976, 1975/4858-1976/74 (YKD.1977/2-190)

¹¹ 4.HD.17.11.1988, 6907-9827

4.HD. 19.02.1987, 352-1016

¹² 4. HD.25.1.1990, 1989/6101-1990/285 (YKD.1990/4-535)

4.HD. 8.7.1986, 4736-5453 (YKD.1986/11-1621)

4. HD. 24.12.1985, 8979-10275 (Yasa, 1986/11-1528, no:629)

¹³ 11.HD. 20.12.1993, 2305-8526; HGK. 7.12.1988, E. 4/78 K. 992; 4.HD. 26.04.1999, 1970-3687; 19. HD. 13.4.1993, 92/18731- 93/2776; 4. HD. 20.6.1988, 4627-5626 (O. Kadri Keskin, Taksirli Suçlar, sf. 504-511)

(sürücü, işleyen, sigortacı ayrımı yapmaksızın tüm tazminat sorumluları hakkında) uzamış ceza zamanaşımını uygulayacaktır.

3- Ceza zamanaşımının uygulanamayacağı durumlar

- a) Ceza mahkemesinin, suçun işlenmediğini kesin saptayan ve maddi olgulara dayanan aklama (beraat) kararı.
- b) Afla ceza davasının düşmesi.

4- Teknik arızadan kaynaklanan kazalarda ceza zamanaşımı uygulanacak mıdır?

Bu konu üzerinde bugüne kadar hiç durulmamış ve üzerinde düşünülmemiştir. 2918 sayılı KTK'nun 109.maddesi 2.fikrasına göre, **uzamış ceza zamanaşımının uygulanabilmesi için**, ölüm veya yaralanma ile sonuçlanan trafik kazasının "**cezayı gerektiren bir eylem**"den doğmuş olması, başka bir deyişle "**suç niteliği taşıması**" gerekmektedir.

Bilindiği gibi, **teknik arızadan** kaynaklanan kazalarda, çoğu kez sürücü "**kusursuz**" bulunmaktadır. **Sürücü kusursuz olunca** da, işletene de kusur yüklenememekte, başka bir deyişle sürücü cezalandırılmadığı için, **ceza sorumluluğu** işletene de yansımamaktadır. Ceza sorumluluğu olmayınca da sürücüye ve işletene KTK 109.maddesinin 2.fikrasındaki "**uzamış ceza zamanaşımı**" sürelerinin değil, 109.maddenin 1.fikrasındaki (2) yıllık zamanaşımı süresinin uygulanmak gerekeceği söylenecektir.

Ancak işleten "**tehlike sorumluluğu**" ilkesince, **teknik arıza** nedeniyle doğan zarardan indirimsiz sorumlu ve **tam tazminat ödemekle yükümlü** bulunmaktadır. **Teknik arıza**, çoğu kez, işveren tarafından aracın düzenli (periyodik) bakımının yapılmamasından ya da eski ve trafiğe elverişsiz taşıtların sefere konulmasından kaynaklanmaktadır.

Şimdi sormak gerekir: **Düzenli (periyodik) bakımı yapılmayan, eski ve trafiğe elverişsiz taşıtları sefere koymak** yalnızca bir kusur mudur, yoksa ceza yaptırımını gerektiren bir suç olarak nitelenebilir mi?

Fren ve lastik patlaması, rot çıkması, direksiyon kilitlenmesi v.b. gibi "**teknik arıza**" olarak adlandırılan çoğu bozukluklar, beklenmeyen ve önceden tahmin edilemeyen durumlar değil, araçtaki bakımsızlıktan kaynaklanan "**işletme kusurları**"dır. İşletenlerin, araçların düzenli (periyodik) bakımlarını yaptırmamaları, frenleri kontrol ettirmemeleri, aşırı yükte yıpranmış, hurdalaşmış, teknik şartlara uymayan araçları trafiğe çıkarmaları, yasaların emredici hükümlerine aykırı birer "**işletme kusuru**"dur. Bu işletme kusurlarının, bir kazaya yolaçması ve bu kazanın ölüm veya yaralanma ile sonuçlanması durumunda, aynı zamanda bir "**taksirli suç**" niteliğinde olup olmadığı tartışılmalıdır.

KTK'nun 29.maddesine göre "Araçların yapım ve kullanma bakımından karayolu yapısına ve trafik güvenliğine uyması zorunludur. 30.maddeye göre, araçların teknik şartlara uygun durumda bulundurulması zorunludur. Karayolları Trafik Yönetmeliği hükümlerine ve özellikle 38. maddeye uygun olmayan araçların karayoluna çıkarılmaları işletenler yönünden ağır kusur sayılmalıdır.

Ayrıca taşımacılar yönünden, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 7.maddesi 2.fikrasına ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 23.maddesine göre, taşımacılar "**teknik şartlara**" uymayan taşıtları trafiğe çıkarmamakla yükümlüdürler.

Motorlu araç işletenin ve taşımacının, araçtaki bozukluktan (teknik arızadan) kaynaklanan ölüm ve yaralanmalarda "**taksirli suç**" kapsamında ceza sorumlulukları bulunduğunun kabul olunması gerektiği kanısındayız. Taksirli suçun yeni 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 85-89 maddelerinde tanımlanmamış olması büyük eksikliktir. Yürürlükten

kalkan 765 sayılı TCK'nun 455-459. maddelerindeki “**kurallara, emirlere, yönetmelik ve yönergelere aykırı davranışlar ile bir kimsenin ölümüne ve yaralanmasına neden olmak**” tanımı anımsanırsa, motorlu araç işletenlerin, Trafik ve Taşıma Yasaları ile bunlara bağlı Yönetmeliklerdeki emredici hükümlere aykırı olarak “teknik” yönden uygun olmayan ve düzenli bakımı yapılmayan araçları sefere koymalarının “**yasalardaki emredici hükümlere, kurallara,yönetmeliklere aykırı**” eylemler olduğu ve “**taksirli suç**” olarak ceza kovuşturmasını gerektireceği sonucuna varılmalıdır.

Bu görüşümüzü bir başka yasanın uygulanışı güçlendirmektedir. Şöyle ki:

4857 sayılı İş Kanunu'nun 77.maddesine (eski 1475/73) göre :

“İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler.

İşverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimini vermek zorundadırlar.”

Bu maddenin uygulanması, (eski yasa döneminde olduğu gibi) hem işverene karşı tazminat ve rücu davaları açılması ve hem de iş kazasının sorumluları (işveren veya işveren vekilleri) hakkında ceza kovuşturması yapılması biçiminde gerçekleşmektedir. Buna göre, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmaması sonucu işçinin ölümü veya beden gücü kaybına uğraması durumu, koşulları varsa, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 85-89 maddeleri yönünden “**taksirle öldürme veya yaralama**” suçlarını oluşturmakta; işveren veya vekili ya da işin başında görevli mühendis, teknisyen, ustabaşı hakkında ceza kovuşturması yapıp suç unsurları varsa cezalandırılmaktadırlar.

İş hukukundaki bu uygulamayı, “teknik arıza”dan kaynaklanan trafik kazaları ile karşılaştırsak, fabrikalardaki teknik noksanlık ve makine arızaları ile araçlardaki “teknik arıza” arasında nitelikçe bir fark bulunmadığı kabul olunacak; fabrikalardaki teknik arızadan dolayı işveren veya temsilcileri hakkında ceza kovuşturması yapılabildiğine göre, teknik arızadan sorumlu işletenler hakkında ceza davası açılmamasının mantıklı bir açıklaması bulunamayacaktır.

İşte bunun için diyoruz ki, **düzenli (periyodik) bakımı yapılmayan, eski ve trafiğe elverişsiz taşıtları sefere koyan işletenler** hakkında da , işverenler hakkında olduğu gibi, “teknik arıza”dan kaynaklanan ölüm ve yaralanmalar nedeniyle ceza kovuşturması yapılmalı, suçlu bulunurlarsa cezalandırılmalıdırlar.

Sonuç olarak, “teknik arıza” yasalara aykırı bir savsama ve bir suç olduğundan, bundan kaynaklanan ölüm ve yaralanmalara da “uzamış ceza zamanaşımı” süreleri uygulanmalıdır.

VI- YOLCU TAŞIMADA ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

1- Karayolu Taşıma Kanunu'na göre yolcu taşımada zamanaşımı

10.07.2003 gün 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu 24. maddesindeki “zamanaşımı” hükmü, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109. maddesinde olduğu gibidir. Buna göre :

Yolcunun ölümü veya bedensel zarara uğraması durumunda taşımacıya, işletene, girişimciye, sürücüye, yardımcılara ve sigorta şirketlerine karşı açılacak davalarda (uzamış)

ceza zamanaşımı uygulanacak; bu da 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 66'ncı maddesine göre belirlenecektir.

Söz konusu maddeye göre, zamanaşımı süreleri, beş yıla kadar hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda **(8) yıl**, beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda **(15) yıl** olacaktır. Başka bir deyişle, bir yolcu ölmüş veya bir yaralanmışsa zamanaşımı **(8) yıl** olacak; ölü sayısı birden fazlaysa ya da bir ölümle birlikte bir veya birden fazla yaralı varsa, süre **(15) yıla** çıkacaktır.

4925 sayılı Yasa yürürlüğe konuluncaya kadar zamanaşımı yönünden Türk Ticaret Kanunu 767/5. maddesinin yollamasıyla BK 125 maddesindeki (10) yıllık süre uygulanmış iken, 4925 sayılı Yasa'nın, Türk Ticaret Kanunu karşısında daha özel bir yasa olduğunun kabul edilmesi durumunda artık yukarıda açıklanan (8) ve (15) yıllık sürelerin uygulanması gerekeceği kanısındayız. Çünkü, 4925 sayılı Yasa'nın 36. maddesinde "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanır" denilmiştir. Yeni Yasa'nın 24.maddesinde zamanaşımı hükmü bulunduğu göre, artık Türk Ticaret Kanunu yerine, 4925 sayılı Yasa'daki zamanaşımı süreleri uygulanacaktır.

2- Türk Ticaret Kanunu'na göre yolcu taşıma davalarında zamanaşımı

Türk Ticaret Kanunu'nun "zamanaşımı" başlıklı 767.maddesinin 1. fıkrasında "Taşıma sözleşmesinden doğan bütün alacaklar bir yılda zamanaşımına uğrar." denildikten sonra, 5.fıkrasında "Eşya, taşıyıcının hile veya ağır kusurundan dolayı kaybolmuş, noksanlaşmış veya bozulmuş yahut geç teslim edilmişse veya **yolcu, taşıyıcının hilesi yahut ağır kusuru yüzünden geç ulaşmış veya meydana gelen bir kaza sonucunda bedensel zarara uğramış veya ölmüş ise, taşıyıcının sorumluluğu bu maddedeki zamanaşımına tabi olmaz.**" denilmiştir.

Böylesine karışık ve anlaşılmasız biçimde yazılmış bu madde metnine bakarak, Borçlar Kanunu 125. maddesine yollamada bulunduğu, buna göre yolcuların kaza sonucu ölümü veya yaralanmaları durumunda taşıyıcıya karşı açılacak davaların **zamanaşımının on yıl** olacağı sonucunu çıkarabilmek kolay olmasa gerektir ki, Yargıtay bir çok bozma kararlarında **zamanaşımının on yıl olduğunu** uzun uzun açıklama gereğini duymuştur. Bir Yargıtay kararında denildiği gibi, madde metninin anlaşılabilmesi için 767. maddenin 5. fıkrasını "yorumlamak" gerekmektedir.

Söz konusu 5. fıkrada eşya ve yolcuya ilişkin iki hüküm vardır. Yolcuyla ilgili hükmü de ikiye ayırmak gerekmektedir. Bunlardan birincisi "yolcunun gideceği yere geç ulaşması" ve ikincisi "kaza sonucu ölmesi veya bedensel zarara uğraması" dır. Yolcunun gideceği yere geç ulaşması, taşıyıcının hile veya ağır kusuru şartına bağlanmasına karşın, ölümü veya bedensel zarara uğraması durumu böyle bir şarta bağlanmış değildir. İşte bütün bu nedenlerden ötürü, yolcu bedensel zarar nedeniyle veya yakınları ölüm nedeniyle taşıyıcıya karşı dava açarlarsa, TTK. 767.maddesinin 5. fıkrasının yollamasıyla Borçlar Kanununun 125. maddesindeki **on yıllık** zamanaşımı uygulanacaktır.

TTK. 767. maddesi 5.fıkrası için şöyle bir ayırım yapabiliriz:

a) Yolcu, taşıyıcının hilesi veya ağır kusuru yüzünden (gideceği yere) geç ulaşmışsa ve bu gecikmeden dolayı bir zarar doğmuşsa, açacağı davada **10 yıllık** zamanaşımından yararlanacaktır.

b) Yolcu, bir kaza sonucu bedensel zarara uğramışsa kendisinin, eğer ölmüşse desteğinden yoksun kalan yakınlarının açacakları davaların zamanaşımı (başka hiçbir koşul aranmaksızın) **10 yıl** olacaktır.

Bir kez daha yineleme gereğini duyarak açıklıyoruz ki, T.T.K. 806. maddesine göre "yolcuları gidecekleri yere sağ ve sağlıklı olarak ulaştırmakla yükümlü" olan taşıyıcıya karşı, "yolcuların kaza sonucu ölmesi veya yaralanıp bedensel zarara uğramaları" durumunda

açılacak maddi ve manevi tazminat davalarının **zamanaşımı**, TTK. 767.maddesi 5. fıkrasının yollamasıyla Borçlar Kanunu 125. maddesine göre **on yıl**'dir.

Bu on yıllık zamanaşımının başlangıcı, B.K. 60.maddesine göre zararın gerçekleştiği ve tazminat sorumlularının kesin öğrenildiği gündür. Zararın gerçekleşmesi, bedensel zararlarda iyileşmenin tamamlanıp yolcunun işinin başına dönebildiği gündür; kalıcı sakatlık söz konusu ise, buna ilişkin yetkili sağlık kurullarınca verilmiş "kesin işgöremezlik raporunun" duruşmada öğrenildiği tarihtir. Ölümlü kazalarda, ölenin haksahiplerinin destekten yoksun kaldıklarını öğrendikleri tarih zamanaşımının başlangıcı olacaktır.

3- Taşımacıların, çalıştırdıkları kişilerden dolayı ceza zamanaşımının uygulanması

Taşımacılar, aynı zamanda motorlu araç işleten olarak 2918 sayılı KTK'nun 85/Son maddesine ve taşımacı olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 782.maddesine göre **çalıştırdıkları kişilerin kusurunda "kendi kusuru gibi" sorumlu** oldukları için, yolculara karşı sorumluluklarından ayrı olarak **"üçüncü kişilere"** karşı sorumlulukları yönünden haklarında uzamış ceza zamanaşımı süreleri, yani (8) ve (15) yıllık zamanaşımı süreleri uygulanacaktır.

VII-TRAFİK-İŞ KAZASI NEDENİYLE İŞVERENİN SORUMLULUĞUNA UYGULANACAK ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

İşçi ile işveren arasındaki ilişki "Hizmet Sözleşmesi"ne dayandığından, iş kazası sonucu beden gücü kaybı nedeniyle işçinin ve ölümünde haksahiplerinin açacağı maddi ve manevi tazminat davalarının zamanaşımı süresi Borçlar Kanunu 125.maddesine göre (10) yıldır.

Ancak "trafik-iş" kazalarında işveren, aynı zamanda motorlu araç işleten konumunda olup da, çalıştırdığı kişilerden ölenlerin sayısı birden fazla ise veya bir ölü ile bir veya birden fazla yaralı varsa, 2918 sayılı KTK'nun 109.maddesi 2.fıkrası ile TCK 66.maddesi (d) bendi gereği hakkında açılan davanın zamanaşımı (15) yıl olacaktır.

SİGORTALARDA ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

VIII- TRAFİK SİGORTASINDA ZAMANAŞIMI

Kısaca "Trafik Sigortası" denilen Yasa'daki adıyla **"Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası"**na başvurularda ve açılacak davalarda zamanaşımı süreleri, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109.maddesinde olduğu gibidir. Madde hükmü, Sigorta Genel Şartları'nda da yinelenmiştir. Aşağıda bu konuda ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır.

1- Yasa hükmü

2918 sayılı KTK'nun "Ortak Hükümler" başlıklı Beşinci Bölümünde yer alan 109. maddesinde zamanaşımının uygulanması yönünden dayanışmalı sorumlular arasında bir ayırım yapılmamış, maddenin 3.fıkrasında"Zamanaşımı, tazminat yükümlüsüne karşı kesilirse, **sigortacıya** karşı da kesilmiş olur. **Sigortacı** bakımından kesilen zamanaşımı, tazminat yükümlüsü bakımından da kesilmiş sayılır" denilerek, işleten hakkında uygulanacak zamanaşımı hükümlerinin **sigortacı** yönünden de geçerli olacağı belirtilmek istenmiştir. Yasanın 88. maddesinde "dayanışmalı sorumlular" arasında bir ayırım yapılmamış olmasına; 91.maddeye göre **sigortacının**, işletenlerin 85.maddedeki sorumluluklarını belli bir miktara kadar üstlenmiş bulunmasına; 85.maddenin son fıkrasındaki işletenin, "sürücü ve yardımcılarının kusurundan kendi kusuru gibi sorumlu olacağı" hükmünün, dayanışmalı sorumluluk gereği **sigortacı** yönünden de geçerli olmasına göre, işleten hakkında uygulanan

zamanaşımı sürelerinin **sigortacıya** da uygulanması yasal bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Şu halde, ölüm ve yaralanmalarda **uzamış ceza zamanaşımı** sigortacı hakkında da uygulanacaktır. Bu konuda asla duraksamaya ve kuşkuya yer yoktur. Kimi sigortacıların 6085 sayılı Yasa'nın yürürlükte olduğu döneme ilişkin Yargıtay kararlarını ileri sürmeleri ve yargıyı yanıltma çabaları kınanması gereken davranışlardır. 1983 yılında 2918 sayılı Yasa yürürlüğe konulmakla, eski yasayla ilgili geçmiş yıllardaki kararların bir hükmü kalmamıştır.

2- Sigorta Genel Şartları

Yasa hükümlerine koşut olarak, 1.3.1992 tarihinde yürürlüğe giren Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları C.8 (eski 17/2) maddesinde çok açık biçimde **“Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre tazminat talepleri için de geçerlidir”** denilmiş bulunmasına karşın, sigortacıların ve vekillerinin (ölüm ve yaralanmalarda) iki yıllık zamanaşımı savunması yapmaları kaygı verici olup, sigorta üst yönetimleri ile denetleme kurullarının bu konuda uyarıcı ve önleyici olmaları gerekmektedir.

Karayolları Motorlu Araçlar Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları C.8 (eski Genel Şartlar 17) maddesi hükmü, aynen 2918 sayılı KTK'nun 109.maddesini yinelemekte olup şöyledir:

“Motorlu araç kazalarından doğan zararların tazminine ilişkin talepler, zarar görenin, zarar ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve herhalde, kaza gününden başlayarak on yıl içinde zamanaşımına uğrar.

Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre tazminat talepleri için de geçerlidir.

Zamanaşımı, tazminat yükümlüsüne karşı kesilirse, sigortacıya karşı da kesilmiş olur. Sigortacı bakımından kesilen zamanaşımı, tazminat yükümlüsü bakımından da kesilmiş sayılır.

Motorlu araç kazalarında tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı rücu hakları, kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar.

Diğer hususlarda genel hükümler uygulanır.”

3- Sigortacıya uygulanacak zamanaşımı süreleri

Trafik Sigortası Genel Şartları C.8 maddesi 2.fikrasında (KTK'nun 109.maddesi 2.fikrasına ve BK'nun 60/2.maddesine koşut olarak) ölüm ve yaralanmalarda sigortacının sorumluluğu yönünden uzamış (ceza) zamanaşımı sürelerinin uygulanacağı hükmü yer almıştır.

Uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri eski 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 455-459.maddelerindeki eylemler nedeniyle 102.maddeye göre, bir ölü veya bir yaralı varsa (5) yıl, birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı varsa (10) yıl iken, 5237 sayılı yeni Türk Ceza Yasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra Yasa'nın 66'ncı maddesine göre, bir ölü veya bir yaralı varsa (8) yıl, birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı varsa (15) yıl olmuştur.

4- Dönme (rücu) davalarında süre

Motorlu araç kazalarında **tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı dönme hakları** KTK.109.maddesi 4.fikrasına göre, kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak **iki yılda** zamanaşımına uğrar.

IX-İSTEĞE BAĞLI SİGORTADA ZAMANAŞIMI

2918 sayılı Yasa'nın 100.maddesine göre, motorlu araç işleten **“isteğe bağlı” sorumluluk sigortası** yaptırmışsa, sorumluluğun kaldırılması veya tazminatın azaltılmasına ilişkin Yasa'nın 95 inci maddesi ve **zamanaşımına ilişkin 109 uncu maddesi** isteğe bağlı (ihtiyari) mali sorumluluk sigortasını yapan sigortacı hakkında da uygulanır. Buna göre, Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası'nda olduğu gibi, zamanaşımı süreleri, bir ölü veya bir yaralı varsa **(8)** yıl, birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı varsa **(15)** yıl olacaktır.

X-TAŞIMA SİGORTASINDA ZAMANAŞIMI

Yasa ve Yönetmelikteki adıyla **“Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası”**nda zamanaşımına ilişkin düzenlemeler şöyledir:

1- Yasa hükmü:

4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun **“Tazminat ve Sigorta”** başlıklı üçüncü kısım ikinci bölümünde yer alan **“zamanaşımı”**na ilişkin 24. maddesine göre:

“Bu Kanuna göre yapılan sorumluluk sigortası sözleşmelerinden doğan her türlü tazminat davası, hak sahibinin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zarara neden olan olay tarihinden itibaren on yıl sonra zamanaşımına uğrar.”

“Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğmakta ve Türk Ceza Kanununda bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmekte ise tazminat davasında bu ceza zamanaşımı uygulanır.”

2- Sigorta Genel Şartları

Zorunlu Karayolu Taşıma Sigortası Genel Şartları'nın “zamanaşımı” ile ilgili C-7 maddesi, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 24.maddesindeki gibidir. Buna göre:

“Sigorta sözleşmesinden doğan her türlü tazminat davası, hak sahibinin zararı ve tazminat yükümlülerini öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve herhalde zarara neden olay tarihinden itibaren on yıl sonra zaman aşımına girer.”

“Dava, cezayı gerektiren bir fiilden oluşmuşsa ve Türk Ceza Kanununda bu fiil için daha uzun bir zaman aşımı süresi öngörülmekte ise tazminat davasında bu zaman aşımı dikkate alınır.”

3- Zamanaşımı süreleri

Yasadaki ve Genel Şartlardaki bu açıklamalara göre, zamanaşımı süreleri, yalnız maddi zarar ve tedavi giderleri yönünden, öğrenme gününden başlayarak (2) yıl ve her halde (10) yıl; ölüm ve bedensel zararlarda 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 66'ncı maddesindeki sürelere göre bir ölü veya bir yaralı söz konusu ise **(8)** yıl, birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı söz konusu ise **(15)** yıldır.

4- Zamanaşımını kesen nedenler

4925 sayılı Yasa'nın 24. maddesi 3. fıkrasında ve Genel Şartlar C-7 maddesi 3. fıkrasında, zamanaşımının uygulanması yönünden dayanışmalı sorumlular arasında ayırım yapılmamış; “Sorumlu kişi hakkındaki zamanaşımını kesen sebepler, sigorta şirketi hakkında

da uygulanır. Sigorta şirketi hakkında zamanaşımını kesen sebepler sorumlu kişi hakkında da uygulanır” denilmiştir.

5- Dönme (rücu) davalarında süre

4925 sayılı Yasa'nın 24. maddesi 4. fıkrasında ve Genel Şartlar C-7 maddesi 4. fıkrasına göre: “Bu sigortada, tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı rücu hakları kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak iki yılda zaman aşımına uğrar.”

XI- KOLTUK SİGORTASINDA ZAMANAŞIMI

4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 34.maddesi uyarınca yürürlüğe konulan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 64.maddesindeki adıyla “**Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası**”na uygulanacak zamanaşımı süreleri şöyledir:

1- Zamanaşımı süreleri

Koltuk Sigortası **Genel Şartları**'nın “zamanaşımı” ile ilgili **C-7 maddesi**, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 24.maddesindeki gibidir. Buna göre:

Sigorta sözleşmesinden doğan her türlü tazminat davası, hak sahibinin zararı ve tazminat yükümlülerini öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve herhalde zarara neden olay tarihinden itibaren on yıl sonra zaman aşımına girer.

Dava, **cezayı gerektiren bir fiilden oluşmuşsa** ve Türk Ceza Kanununda bu fiil için daha uzun bir zaman aşımı süresi öngörülmekte ise tazminat davasında bu zaman aşımı dikkate alınır.”

Yasadaki ve Genel Şartlardaki bu açıklamalara göre, zamanaşımı süreleri, yalnız maddi zarar ve tedavi giderleri yönünden, öğrenme gününden başlayarak (2) yıl ve her halde (10) yıl; ölüm ve bedensel zararlarda 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 66'ncı maddesindeki sürelerle göre bir ölü veya bir yaralı söz konusu ise **(8)** yıl, birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı söz konusu ise **(15)** yıldır.

2- Zamanaşımını kesen nedenler

4925 sayılı Yasa'nın 24. maddesi 3. fıkrasında ve **Genel Şartlar C-7 maddesi 3. fıkrasında**, zamanaşımının uygulanması yönünden dayanışmalı sorumlular arasında ayırım yapılmamış;

“Sorumlu kişi hakkındaki zamanaşımını kesen sebepler, sigorta şirketi hakkında da uygulanır. Sigorta şirketi hakkında zamanaşımını kesen sebepler sorumlu kişi hakkında da uygulanır” denilmiştir.

3- Dönme (rücu) davalarında süre

Bu konuda, 4925 sayılı Yasa'nın 24. maddesi 4. fıkrasında ve **Genel Şartlar C-7 maddesi 4. fıkrasında** :“Bu sigortada, tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı rücu hakları kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak iki yılda zaman aşımına uğrar” denilmiştir.

XII- GÜVENCE HESABINDA ZAMANAŞIMI

1- Başvurularda ve açılacak davalarda zamanaşımı süreleri

Daha önce “**Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı**” adıyla yalnızca 2918 sayılı Yasa’daki Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası’nı kapsayan bu sigorta türünün yerini, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle tüm zorunlu sigortaları kapsayan “**Güvence Hesabı**” almış ve Yasa gereği Güvence Hesabı Yönetmeliği yayınlanmıştır. Ancak, Yönetmelikte zamanaşımına ilişkin bir hüküm bulunmadığından, Güvence Hesabına başvurularda ve açılacak davalarda ilgili Yasalardaki hükümler uygulanacaktır. Buna göre:

Güvence Hesabına uygulanacak zamanaşımı süreleri 2918 sayılı KTK’nun 109.maddesindeki ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu’nun 24.maddesindeki zamanaşımı süreleri olacak; ölüm ve yaralanmalarla ilgili başvurularda ve Güvence Hesabı’na karşı açılacak davalarda **uzamış (ceza) zamanaşımı süreleri** geçerli olacaktır.

Bu açıklamalara göre, **zamanaşımı süreleri**, (sigorta şirketinin iflâsı halinde) maddi zararlar için öğrenme gününden başlayarak (2) yıl ve her halde (10) yıl; **ölüm ve bedensel zararlarda** 5237 sayılı Türk Ceza Yasası’nın 66’ncı maddesindeki sürelerle göre bir ölü veya bir yaralı söz konusu ise (8) yıl, birden fazla ölü ile bir ölü ve bir veya birden fazla yaralı söz konusu ise (15) yıl olacaktır.

2- Konu ile ilgili Yargıtay kararları

Güvence Hesabı’na başvurularda veya açılacak davalarda uzamış ceza zamanaşımı sürelerinin uygulanması konusundaki yanlış bilgilenmeleri ve duraksamaları gidermek için, önceki Garanti Sigortası Hesabına ilişkin Yargıtay kararlarından kısa örnekler veriyoruz:

Uzamış ceza zamanaşımı işleten ve trafik sigortacısı hakkında uygulandığına göre Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı hakkında da uygulanmak gerekir.

11.HD.11.07.2005, E. 2004/10777 K.2005/7464

Uzamış ceza zamanaşımı, Garanti Sigortası Hesabına başvurularda da geçerlidir.

11.HD.05.04.2004, E. 2003/8955 K.2004/3556

Trafik Sigortası bulunmayan aracın çarpması sonucu ölüm nedeniyle açılan tazminat davasında, Karayolları Trafik Garanti Sigortası Hesabı hakkında da uzamış ceza zamanaşımı süresi uygulanır.

11.HD.23.01.2006, E. 2005/343 K.2006/385

2918 sayılı KTK’nun 8.kısım 5.bölüm “Ortak Hükümler” başlığı altında yer alan 109/2.maddesindeki uzamış ceza zamanaşımı süresi, Trafik Sigortacısı hakkında uygulanmak gerektiği gibi, kimliği belirsiz aracın yol açtığı olay nedeniyle Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı hakkında da uygulanır.

11.HD. 23.03.2006, E.2005/3357 K.2006/3096

XIII- ÖZEL SİGORTALARDA ZAMANAŞIMI

Kasko sigortası, Ferdi Kaza Sigortası ve bütün özel sigortalarda zamanaşımı süresi TTK.1268. maddesine göre “**iki yıl**”dır.

XIV-ZAMANAŞIMININ BAŞLANGICI

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu 109.maddesi 1.fikrasına, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu 24.maddesi 1.fikrasına ve Borçlar Kanunu'nun 60. maddesi 1.fikrasına göre, haksız eylemden doğan zararlar için açılacak maddi ve manevi tazminat davalarında zamanaşımı, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği günden işlemeye başlar.

1- Tazminat sorumlularının öğrenilmesi

a) Genellikle, kazayı yapan sürücünün veya kazaya neden olan sürücü yardımcılarının kimlikleri baştan belirlenebilmektedir. Gerçek suçlu gizlenmiş ve onun yerine suçu bir başkası üstlenmişse, zamanaşımı, gerçek suçlunun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlayacaktır. Ya da, sahibinin haberi olmaksızın, kimliği belirsiz biri tarafından araç kullanıldığı sırada kaza meydana gelmiş olabilir veya çalınan ya da gasbedilen aracın sürücüsünün kim olduğu uzun bir araştırma sonrasında ortaya çıkabilir. İşte bu gibi durumlarda da zamanaşımı, gerçek sorumlunun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlayacaktır.

b) İşletenler yönünden de gerçek sorumlunun ad veya ünvanının saptanması zamanaşımının başlangıcı olacaktır. Davacının yanlış kişiye ve araçla doğrudan veya dolaylı ilgisi bulunmayan şirkete karşı dava açması durumunda, dava husumet yönünden reddedilecek ise de, eğer **ad ve ünvanında ve temsilcide yanılma varsa**, bu durum (sıfatta yanılma, temsilcide yanılma) **davanın reddini gerektirmeyip**, yeni bir dava açma yönüne de gidilmeden (ıslaha dahi başvurulmadan) aynı dava içinde araştırma yapılarak ve **doğru ad ve ünvan saptanarak** davaya devam olunmalıdır.

c) Tazminat sorumlusu olan özel ve tüzel kişilerin bir bölümünün öğrenilip, dayanışmalı sorumlulardan birinin veya birkaçının henüz öğrenilememiş olması ya da dava sırasında gerçek sorumlunun ortaya çıkması durumunda, her ne kadar BK.m.50 ve 51. maddelerine göre bunlardan biri hakkında dava açılmış olması tümünün ortaklaşa ve zincirleme sorumluluğunu gerektirir ise de, hakkında dava açılmayandan tahsilat yapılamayacağından, her yeni öğrenilen sorumlu (tazminat yükümlüsü) için yeni bir zamanaşımı işlemeye başlayacaktır.

d) Trafik sigortasını yapan veya isteğe bağlı poliçe düzenleyen sigorta şirketi yönünden de, kaza tarihinde geçerli poliçenin ele geçirilmesinden veya sigortacının ad ve ünvanının kesin öğrenilmesinden sonra zamanaşımı işlemeye başlayacaktır.

2- Zararın öğrenilmesi

a) **Ölümlü kazalarda**, zamanaşımının başlangıcı kural olarak olay tarihi olmak gerekir ise de, "**zararın öğrenilmesi**" kavramına bağlı kalındığında, zamanaşımının başlangıcının "**ölenin desteğinden yoksun kalanın**" **bunu öğrendiği tarih** olması gerektiği kanısındayız.

b) **Yaralanma ile sonuçlanan kazalarda**, zamanaşımının başlangıcı konusunda bazı ayrımlar yapmak gerekir :

aa)Geçici işgöremezlik durumlarında, tedavinin tamamlandığı ve mesleki işten kalma süresinin belli olduğu tarih, zamanaşımının başlangıcı olacaktır.

bb)Kalıcı sakatlığın (sürekli işgöremezliğin) söz konusu olduğu durumlarda, zamanaşımının başlangıcı **sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporun ortaya çıktığı ve davacı**

tarafından öğrenildiği tarihtir. Bu konuda Yargıtay'ın 1958 yılından beri süregelen kökleşmiş kararları bulunmaktadır.¹⁴

cc)İyileşme süresinin uzaması durumunda, bedensel zararın gelişimi beklenecek ve kesin sakatlığın ortaya çıkıp yetkili sağlık kurullarının raporunun mahkemeye gelmesinden sonra zamanaşımını işlemeye başlayacaktır.

dd)**Sürekli işgöremezlik oranında her artış, ayrı bir olgudur.** Her birinin öğrenme gününden başlayarak yeni bir zamanaşımını işlemeye başlayacaktır.

ee)Sonradan ortaya çıkan ve önceden kestirilemeyen (trafik kazası sonucu dolaşım bozukluğu, böbrek yetmezliği vb.) durumlarda da, **zararın kesin biçimde saptandığı tarih** zamanaşımının başlangıcı olacaktır.

XV-ZAMANAŞIMININ KESİLMESİ

Zamanaşımının kesilmesine ilişkin Borçlar Yasası 133,134,135. maddesi ve dayanışmalı sorumluluğa ilişkin 50. madde hükümleri, trafik kazaları için de geçerlidir.

1- Dava edilen miktarla sınırlı olarak zamanaşımının kesilmesi

Yargıtay'ın yerleşik ve henüz değişmeyen kararlarına göre “Kısmi davanın tesbite ilişkin bölümü için zamanaşımını kesilmiş olmaz. Zamanaşımının kesilmesi, ilk (kısmi) davada istenen miktar ile sınırlıdır.”

Önceleri ilk (kısmi) davanın tesbite ilişkin bölümü için ek (ikinci) dava açılırken, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu 87/son. maddesinin iptal edilmesinden sonra uygulamaya konulan “ıslah yoluyla dava değerinin artırılması” evresinde de Yargıtay'ın görüşleri değişmemiş; ıslahla artırılan bölüm için zamanaşımını definde bulunulabileceği, başka bir deyişle (önceden olduğu gibi) ilk (kısmi) davada istenen miktarla sınırlı olarak zamanaşımının kesileceği, bunun dışında tesbite ilişkin bölüm için (zararın tamamı için) zamanaşımının ilk dava ile kesilmiş olmayacağı görüşüne sıkı sıkıya bağlı kalınmıştır.

Oysa bizim görüşümüz, Borçlar Yasası 42. maddesi 2.fıkrası çerçevesinde yargıcın zararı ve kapsamını araştırmakla yükümlü olduğu, bu bağlamda ilk açılan davayla birlikte zararın tamamı için zamanaşımının kesilmiş sayılması gerektiği; çünkü dava değerinin artırılması (harcın tamamlanması) işleminin ıslah bile olmayıp, tazminat davalarının başlangıcındaki belirsizlikten kaynaklanan zorunlu bir işlem olduğu yönündedir.¹⁵

2- Zincirleme sorumlulardan biri hakkında kesilen zamanaşımının, tümü hakkında kesilmesi

a) 2918 sayılı KTK.nun çeşitli maddelerine göre, **sürücü, işleten, sigortacı** birlikte **“tam zincirleme sorumlu”** olduklarından, biri hakkında kesilen zamanaşımını, tüm sorumlular hakkında da kesilir .

KTK.88.maddesi 1. fıkrasına göre: “Bir motorlu aracın katıldığı bir kazada, bir üçüncü kişinin uğradığı zarardan dolayı, birden fazla kişi tazminatla yükümlü bulunuyorsa, bunlar **müteselsil (zincirleme)** olarak sorumlu tutulur.”

¹⁴ Bu konuda ayrıntılı bilgiler ve çok sayıda Yargıtay kararları için bakınız : İstanbul Barosu Dergisi, 2001/Aralık, sayı :4, sayfa : 1047-1080’de yayınlanan “Bedensel Zararlarda Zamanaşımının Başlangıcı” başlıklı yazımız.

¹⁵ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bakınız : İstanbul Barosu Dergisi, 2008 yılı 3.sayıda yayınlanan “Tazminat ve Alacak Davalarında Dava Değerinin Artırılması” başlıklı yazımız.

Yasanın bu hükmü ile BK. m.50'deki "**tam zincirleme sorumluluk**" kuralı benimsenmiştir. Her ne kadar BK.m.50'de tam zincirleme sorumluluk için "tek hukuksal neden" koşulu sözkonusu ise de KTK.m.88/1'deki özel düzenleme ile 85. maddenin son fıkrasındaki hüküm karşısında, "trafik kazasından zarar görme" durumunu "tek hukuksal neden" saymak gerekmektedir.

b) KTK.85.maddesi son fıkrasına göre: "İşleten, sürücü ve yardımcılarının kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur." Bu hüküm ile de, tehlike sorumluluğu ilkesine göre zarardan sorumlu olan **işleten** ile kusur sorumlusu olan **sürücü ve yardımcıları** bir ve aynı hukuksal nedene dayalı olarak, birlikte ve ortaklaşa **tam zincirleme sorumlu** sayılmışlardır. Böyle olunca da, **zarar görenin sorumlulardan yalnız birine karşı açtığı davada zamanaşımı, tüm tazminat sorumluları hakkında da kesilmiş olur.**

c) Yukardaki bölümlerde ayrıntılı olarak belirttiğimiz üzere, Karayolları Trafik Yasasındaki "**işleten**" kavramı çok geniş tutulmuştur. Motorlu araçlarla doğrudan veya dolaylı ilişkisi bulunan ve motorlu aracın işletilmesinden ekonomik yarar sağlayan (kazanç elde eden) tüm kişi ve kuruluşlar "işleten" sayılmıştır. Bunlar, yasanın çeşitli maddelerinde yer alan "girişimci, girişimcinin bağlı olduğu işletme, araç sahibi, uzun süreli kiracı, rehin veya ariyet alan, motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunan onarımcı, bakımcı, servis işletmecisi, alım-satım işi yapan galerici, garaj veya otopark işleteni, yarış düzenleyici, devlet ve kamu kurumu olup da araç sahibi veya işleteni konumunda olan, bunların tümü motorlu taşıtlarla ilgili faaliyetlerinden veya motorlu araçları kullanan durumunda bulunmalarından dolayı "**işleten**" veya "**işleten gibi**" sorumlu sayılmışlardır. Bütün bunlar bir motorlu aracın işleteni olmaları veya işleten gibi sorumluluk taşımaları sırasında m.85/son gereği "sürücü ve yardımcılarının kusurundan, kendi kusurları gibi sorumlu" olacaklarından, bu sorumlulukları "**tam zincirleme**" sorumluluktur. Bu nedenle, bunlardan bir hakkında açılan tazminat davasında zamanaşımı (dava edilen miktarla sınırlı olarak) tümü hakkında kesilmiş sayılır.

d) Sigortacı da tam zincirleme sorumlular arasındadır. Yasanın 91. maddesine göre sigortacı, işletenlerin sorumluluklarının bir bölümünü üstlenerek zincirleme sorumlular arasına katılmıştır.

Sigortacı yönünden tam zincirleme sorumluluğun kesin hükmü, Yasanın 109. maddesi 3. fıkrasında yer almış; "**Zamanaşımı, tazminat yükümlüsüne karşı kesilirse, sigortacıya karşı da kesilmiş olur.**" denilmiştir.

e) Bir trafik kazasında, kazaya karışan motorlu araç sayısı birden fazla ise veya birden fazla kişi tazminatla yükümlü bulunuyorsa, bunlar da ortaklaşa ve zincirleme tam sorumlu olurlar. Bu durum, Yasa'nın 88. maddesi 1.fıkrasında şöyle açıklanmıştır : "Bir motorlu aracın karıştığı kazada, bir üçüncü kişinin uğradığı zarardan dolayı, birden fazla kişi tazminatla yükümlü bulunuyorsa, bunlar ortaklaşa ve zincirleme sorumlu tutulur."

f) Zarar gören, yukarda açıklanan "tam zincirleme" sorumlulardan birini veya bir kaçını dava etmekte özgürdür. Bunun yasal dayanağı Karayolları Trafik Yasasının 85/son ve 88/1 maddeleri ile 91,108,109/3. maddeleri ve Borçlar Yasası'nın 50. ile 141. ve 142. maddeleridir. BK.50. maddesine göre:" Birden çok kimseler birlikte ve ortaklaşa kusurlarıyla bir zarara neden olurlarsa, zarar görene karşı sorumlulukları, tek hukuksal nedene dayanır ve **tam zincirleme sorumlu** olurlar."

BK.142.maddesi 1.fıkrasına göre: "Zarar gören, zararın tümünü zincirleme sorumluların yalnız birinden isteyebileceği gibi, hepsine karşı açacağı tek dava ile de isteyebilir." 142.maddenin 2.fıkrasına göre de:"Borç tümüyle ödeninceye kadar bütün borçluların sorumluluğu devam eder."

TRAFİK KAZALARINDA ZAMANAŞIMINA İLİŞKİN YARGITAY KARARLARI

I- İŞLETEN HAKKINDA CEZA ZAMANAŞIMI UYGULANACAĞINA İLİŞKİN KARARLAR:

Davanın cezayı gerektiren bir eylemden kaynaklanması halinde, hem işleten ve hem de sürücü yönünden Ceza Kanunu'nun öngördüğü ceza zamanaşımı uygulanır.

2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın 109. maddesinde bu tür zararlar için iki yıllık zamanaşımı öngörüldükten başka aynı maddenin ikinci fıkrasında davanın cezayı gerektiren bir eylemden kaynaklanması durumunda Ceza Kanunu'nun öngördüğü ceza zamanaşımının uygulanacağı açıklanmıştır. Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinde de genel zamanaşımı dışında eylemin suç oluşturduğu durumlarda uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanacağı öngörülmüştür. Yine Karayolları Trafik Yasası'nın 109. maddesinde motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazmini konusundaki istemlerin bu yasadaki sürelerle bağlı olduğu belirtilmiş bulunmakla, bu bağlamda **işletenle sürücünün aynı zamanaşımına tabi olduğu sonucuna varmak gerekir.**

4.HD.10.11.1998, 7266-8701 (YKD.1999/2-174)

Davanın cezayı gerektiren bir eylemden doğması halinde, uzamış ceza zamanaşımı, işleten ile sürücü ayrımı yapılmaksızın her ikisine de uygulanmalıdır.

Maddi tazminat yönünden 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/2 ve manevi tazminat yönünden ise aynı Kanunun yollamasıyla BK.nun 60/2. maddeleri hükümleri, davanın cezayı gerektiren bir eylemden doğması halinde zamanaşımını uzamış ceza zamanaşımına tabi tutmuştur. Kanun, dayanışmalı sorumlu durumunda bulunan **işletenler ile sürücü arasında bir ayırım yapmamıştır.** Olayda, davalı sürücünün eylemi suç oluşturmakla, burada zamanaşımı süresi ceza zamanaşımı süresi olup, davada uzamış ceza zamanaşımı dolmuş olmadığı halde, davanın maddi ve manevi tazminat isteklerine ilişkin olarak reddi isabetsizdir. 19.HD.9.12.1993, 1992/10288-1993/8465 (YKD.1994/5-791)

2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın öngördüğü uzamış (ceza) zamanaşımı sürücü olmayan işletenleri de kapsar.

Dava, trafik kazasındaki yaralanmadan doğan zararın giderimine ilişkindir. Davaya konu olayın suç teşkil etmesi nedeniyle davada uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanacağı, 2918 sayılı Yasa'nın 109.maddesinin bir gereğidir. 2918 sayılı Karayolları Trafik Yasasının 109/2. maddesinde uzamış zamanaşımına ilişkin kuralın işleteni de kapsadığı kabul edilmiştir. Bu nedenle yerel mahkemenin ceza zamanaşımının işleten hakkında uygulanamayacağına ilişkin gerekçesi doğru görülmemiştir.

4 HD. 20.09.1999,5261-7312 (Yasa HD., 2000/8-1094, no:468)

Ceza zamanaşımı süresinin, işletenler hakkında da uygulanması gerekir.

Dava, cezayı gerektiren bir eylemden doğmuşsa ve Ceza Yasası bu eylem için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüşse, bu süre maddi ödenince istekleri için de geçerlidir.

2918 sayılı KTKnun 109. maddesi birinci fıkrasında, sürücü veya işleten arasında bir ayırım yapılmaksızın iki yıllık olağan zamanaşımı süresi kabul edilmiştir. Onu takiben ikinci fıkrasında ise: Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunursa bu süre maddi tazminat talepleri için de geçerlidir” hükmü kabul edilmiştir. Maddenin iki fıkrası arasındaki bağlantı gözetildiğinde ceza (uzamış) zamanaşımı süresinin işletenler hakkında da uygulanacağı kabul edilmelidir. Çünkü birinci fıkrada işleten ve sürücü hakkında bir ayırım yapılmaksızın maddi tazminat talepleri için iki yıllık zamanaşımı süresi kabul edilirken ikinci fıkrada “dava” ve “maddi tazminat talepleri de” sözcükleriyle birinci fıkradaki sistem aynen benimsenmiştir.

Diğer taraftan KTK.nun 85/son fıkrasında işletenin “aracının sürücüsünün veya aracın kullanılmasına katılan yardımcı kişilerin kusurundan (eylemi şeklinde anlaşılmalıdır) kendi kusuru gibi sorumlu olacağı” kabul edilmiştir. Bu maddenin amacı, işletenin bu kişilerin kusuruna dayanarak sorumluluktan kurtulmasını önlemektir. İşletenin sorumluluğu genel olarak sebep sorumluluğu ve özel olarak tehlike sorumluluğunun niteliğinden ileri gelmektedir.(m.85/1).Asıl amacı açıklanan 85.maddenin son fıkrasından yararlanarak ceza zamanaşımıyla ilgili yukarda açıklanan yorumu güçlendirme olanağı da vardır.

(3.HD. 13.6.1988-1277/6292; YKD., 1988/9- 1212)

Karayolları Trafik Kanunu 109/2. maddesinde belirtilen uzamış zamanaşımı kuralının araç işletenini de kapsadığı kabul edilmelidir.

Davaya konu olay suç teşkil etmesi nedeniyle dava, uzamış zamanaşımına tabidir. Bu nedenle Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/2. maddesinde belirtilen uzamış zamanaşımı ile ilgili kuralın işleteni de kapsadığı kabul edilmek gerekir. Milli Savunma Bakanlığı olaya neden olan aracın maliki ve işleteni bulunduğuna göre bu yön gözetilmeksizin davalı idare aleyhine açılan davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup karar bozulmalıdır.

4.HD. 15.04.1999, 1463-3275 (İBD.2000/2-554)

Haksız eylemin suç teşkil etmesi ve bu suçun daha uzun bir zamanaşımına tabi olması halinde, hukuk davasındaki istemler hakkında dahi o suç için öngörülen ceza zamanaşımı uygulanır. Trafik kazasından doğan tazminat istemlerinde bu kural hem sürücü ve hem de işleten için geçerlidir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 109. maddesinde, Borçlar Kanununun 60. maddesindeki genel kural olan bir yıllık süreden farklı iki yıllık zamanaşımı süresinin esas alındığı, ancak, eylemin cezayı gerektirmesi durumunda da ceza zamanaşımının uygulanacağını belirterek sonuçta, Borçlar Kanunundaki genel düzenleme ile paralellik sağlanmıştır. Yine aynı madde de bu sürelerin sadece sürücü hakkında geçerli olabileceğini açıkça belirtilmediği gibi tazminatın sorumlulardan isteneceği belirtilerek işletenin de aynı kurala tabi olduğu kabul edilmiştir. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihatları bu yöndedir.

4.HD. 8.4.1999 gün 1163-3022 sayılı kararı. (YKD. 1999/9-1208)

Uzamış (ceza) zamanaşımı işletenleri de kapsar.

Olay, trafik kazası sonucu gerçekleşen tazminat istemine ilişkindir. 2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın 109. maddesinde bu tür zararlar için iki yıllık zamanaşımı süresi öngörüldükten başka aynı maddenin ikinci fıkrasında davanın cezayı gerektiren bir eylemden kaynaklanması durumunda Ceza Kanununun öngördüğü ceza zamanaşımının uygulanacağı ifade edilmiştir.Borçlar Kanununun 60. maddesinde de genel zamanaşımı dışında eylemin suç teşkil ettiği durumlarda ceza (uzamış) zamanaşımının uygulanacağı öngörülmüştür.Yine Karayolları Trafik Yasasının 109. maddesinde motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazmini konusundaki taleplerin bu yasadaki sürelerle bağlı olduğu ifade edilmiş bulunmakla, bu bağlamda işletenle sürücünün aynı zamanaşımına tabi olduğu sonucuna varmak gerekir.

4.HD. 18.02.1999, 1998/9746-1999/1189 (YasaHD., 2000/6-850, no:357)

Uzamış (ceza) zamanaşımı işleten hakkında da uygulanır.

Dava, trafik kazasından kaynaklanan yaralanma nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece davalı işleten hakkında ceza zamanaşımı uygulanamayacağı gerekçesi ile istemin reddine karar verilmiştir. Oysa Karayolları Trafik Kanunu 109. maddesi uyarınca zamanaşımı süresi ceza zamanaşımı olup, bu süre işleten hakkında da uygulanır.

4.HD.28.02.2000, 1999/9862-2000/1038

Uzamış (ceza) zamanaşımı ile ilgili kuralın işleteni de kapsadığını kabul etmek gerekir.

Dava, trafik kazası sonucu desteklerini kaybeden davacıların tazminat isteklerine ilişkindir. Mahkemenin kabul ettiği gibi olayda 2918 sayılı KTK.nun 109. maddesinde belirtilen iki yıllık olağan zamanaşımı süresi dolmuş ise de davaya konu olan olayın suç teşkil etmesi nedeniyle dava, uzamış (ceza) zamanaşımına tabidir. Bu husus, BK.nun 60. maddesinde açık biçimde düzenleme altına alınmıştır. 2918 sayılı KTK.nun 109. maddesinde, yasanın uygulandığı alanlarda ceza zamanaşımının uygulanacağı ifade edilmiştir. Dava konusu olayda, davalı, davacının desteğinin içinde bulunduğu aracın işletenidir. 2918 sayılı KTK.nun 109/2. maddesinde belirtilen uzamış zamanaşımı ile ilgili kuralın işleteni de kapsadığını kabul etmek gerekir. Anılan yön gözetilmeksizin davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan karar bozulmalıdır.

4.HD. 9.3.2000, 2105-2277

Trafik kazasından kaynaklanan tazminat davalarında, 2918 sayılı yasanın 109/2. maddesinde getirilen uzamış zamanaşımı ile ilgili kuralın araç işletenini de kapsadığı kabul edilmelidir. (2918 sa. Trafik K. m.85, 109, 109/2)

2918 sayılı KTK.nun zamanaşımına yönelik hükümlerini düzenleyen 109. maddesinde sürücü ile işletenler arasında zamanaşımı yönünden bir ayırım yapılmamıştır. Araç işleten aynı Yasanın 85. maddesi gereği araç sürücüsünün kusurundan kendi kusuru gibi sorumlu olup, "tazminat yükümlüsü" kavramı içerisinde değerlendirilmelidir. Şu durumda aynı Yasanın 109/2. maddesinde getirilen uzamış zamanaşımı ile ilgili kuralın işleteni de kapsadığı kabul edilmelidir. Nitekim yerleşik yargı içtihatları da bu yöndedir. O halde yerel mahkemenin işleten hakkında da uzamış (ceza) zamanaşımı süresini gözetmeden, işletene yönelik davayı zamanaşımından reddetmesi usul ve yasaya aykırı görüldüğünden kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD. 23.01.2003, 2002/9945-2003/760 (YKD. 2003/5-695)

KTK. 109/2'deki uzamış ceza zamanaşımı işleteni de kapsar.

Karayolları Trafik Kanununun 109/2'deki düzenlemenin işleteni de kapsadığı kabul edilmiştir. Yerel mahkemece aracın işleteni olan davalı hakkında uzamış zamanaşımı süresi gözetilmeden olağan zamanaşımına göre davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir."

25.01.2001, 2000/9726-2001/649

Ceza zamanaşımı işleten bakımından da geçerlidir.

KTK. 109/2. maddesinde sürücü ve işleten yönünden bir ayırım gözetilmemiştir. Bu nedenle maddede belirtilen ceza zamanaşımı işleten bakımından da geçerlidir. Somut olayda beş yıllık ceza zamanaşımı geçmeden dava açıldığına göre işleten yönünden de davanın görülüp sonuçlandırılması gerekir. 4 HD. 10.5.1996, 3507-3971

İşleten, sürücünün kusurundan kendi kusuru gibi sorumlu olduğundan, işleten hakkında da ceza zamanaşımı uygulanır.

2918 sayılı Yasanın 85/4. maddesinde, işletenin araç sürücüsünün kusurundan kendi kusuru gibi sorumlu olacağı belirtilmiştir. Aynı Yasanın 109/2. maddesi hükmü uyarınca, dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve Ceza Kanunu bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörürse, bu süre tazminat talepleri için de geçerlidir. Bu nedenle, somut olayda uzamış beş yıllık ceza zamanaşımının uygulanması gerekir.

19.HD. 4.3.1996, 666-1842

II-SİGORTACI HAKKINDA DA UZAMIŞ CEZA ZAMANAŞIMI UYGULANACAĞINA İLİŞKİN KARARLAR

Dava konusu alacağın suç sayılan eylemden kaynaklandığı dikkate alınarak davalı sigortacı hakkında da uzamış ceza zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir.

Dava, davalı sigorta şirketinin zorunlu mali sorumluluk sigortacısı olduğu aracın, davacıların murisinin ölümüne neden olmasından kaynaklanan destek tazminatı istemine ilişkindir.

*Mahkemece, davanın zamanaşımı süresinin dolmasından sonra açıldığı gerekçesiyle reddine karar verilmiştir. Oysa, 2918 sayılı KTK'nun 109/2.maddesindeki, davaya konu alacağın suç oluşturan bir fiilden kaynaklanmış ve Ceza Kanununun bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunması halinde, bu sürenin maddi tazminat talepleri için de geçerli olacağına ilişkin hükmü uyarınca, davalı **Trafik Sigortacısı hakkında ceza zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir.** Kaldı ki, anılan Yasa hükmünde ve **Trafik Sigortası Genel Şartları'nın 17.maddesinde** bu hususa aynen yer verilmiş bulunmaktadır.*

Bu durumda mahkemece, davalı sigorta yönünden zamanaşımı definin yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde değerlendirilerek, sonucuna göre gerektiğinde davanın esasına girilmek gerekirken, yerinde olmayan gerekçelerle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır.

11.HD. 06.07.2006, E.2005/7638 K.2006/8094 (İBD.2007/2-812)

Uzamış ceza zamanaşımı işleten ve trafik sigortacısı hakkında uygulandığına göre Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı hakkında da uygulanmak gerekir.

*2918 sayılı KTK'nun "ortak hükümler" başlığı altında yer alan ve 109/2.maddesinde düzenlenen uzamış ceza zamanaşımı süresinin, işleten ve bunun hukuki sorumluluğunu üstlenen **Zorunlu Trafik Sigortacısı hakkında da uygulanması gerektiğine göre,** zorunlu trafik sigortası bulunmayan bir araç için, husumet yöneltilen **Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı hakkında da uzamış ceza zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.** Nitekim, ne bu Yasada, ne de Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı Yönetmeliği'nde de bu hususun aksinin kabulünü gerektirecek herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.*

Bu durumda, olay tarihi ile ıslah tarihi arasında geçen süre itibarıyla ceza zamanaşımı süresinin, ıslah dilekçesi ile artırılan maddi tazminat miktarı bakımından dolmadığı gözetilerek esas girilmesi, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, bu bölüm istemin (2) yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.

11.HD.11.07.2005, E. 2004/10777 K.2005/7464 (Yargı Dünyası,2006/1-104)

Davalı sigorta şirketi yönünden ceza davası olmadığı gerekçesiyle ceza zamanaşımının uygulanmayacağı görüşü yanlış olup, KTK 109/2.maddesi gereği davalı Trafik Sigortacısı hakkında da uzamış ceza zamanaşımının uygulanması gerekir.

2918 sayılı KTK'nun 8.kısım 5.bölüm "Ortak Hükümler" başlığı altında yer alan 109/2.maddesindeki "davanın cezayı gerektiren bir fiilden doğmuş olması ve Ceza Kanunu'nun bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunması halinde, bu sürenin maddi tazminat talepleri için de geçerli olacağına dair hükmü uyarınca davalı trafik sigortacısı hakkında ceza zamanaşımının uygulanması gerekir. Ayrıca, KTK'nun 98/1. ve 99/1. maddeleri tedavi ve diğer trafik sigortası kapsamına giren zararların sigortacıya bildirilmesinden itibaren 8 iş günü içinde ödeme zorunluluğu getirildiğine göre, zamanaşımı süresinin sigortacıya yapılması gerekli ihbar tarihinden itibaren başlatılması gerekir. Bu itibarla, davalı sigorta şirketi yönünden açılan davanın zamanaşımına uğramadığı, drolayısıyla davanın süresinde açıldığının kabulü ile işin esasına girilerek sonucuna göre karar vermek gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

11.HD. 28.06.2004, E.2003/13227 K.2004/7147

Sigorta şirketi hakkında ceza zamanaşımı uygulanmasında bir yanlışlık yoktur.

Dairemizin yerleşik içtihatlarına göre, sigortacı hakkında ceza zamanaşımı süresinin uygulanmasının mümkün bulunmasına göre, davalı Sigorta vekilinin HUMK'nun 440.maddesinde sayılan hallerden hiçbirini içermeyen karar düzeltme isteğinin reddi gerekir.

11.HD.28.04.2000, E.2000/3653 K.2000/3626 (Kazancı Yazılım)

Trafik Sigortası bulunmayan aracın çarpması sonucu ölüm nedeniyle açılan tazminat davasında, Karayolları Trafik Garanti Sigortası Hesabı hakkında da uzamış ceza zamanaşımı süresi uygulanır.

Davacılar vekili, davacıların murisinin kullandığı mobilete Trafik Sigortası bulunmayan bir aracın çarpması sonucu murisin ölmesi nedeniyle annesinin destekten yoksun kaldığını ileri sürerek hesaplanan ve ıslahla artırılan maddi (destek) tazminatının temerrüt faiziyle davalı Karayolları Trafik Garanti Sigortası Hesabından istemiştir.

Davalı vekili, 2918 sayılı KTK'nun 109 ve Karayolları Trafik Garanti Sigortası Hesabı Yönetmeliği'nin 12'nci maddesi uyarınca motorlu araç kazalarından doğan zararın tazminini ilişkin isteklerde zamanaşımı süresinin 2 yıl olduğunu, uzamış (ceza) zamanaşımı süresinin Garanti Sigortası Hesabı açısından uygulanmayacağını, davanın zamanaşımı nedeniyle reddi gerektiğini savunarak, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, toplanan kanıtlar ve benimsenen bilirkişi raporu doğrultusunda, kazada birden fazla kişinin öldüğü, davanın uzamış ceza zamanaşımına tabi olduğu gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararı davalı vekili temyiz etmiştir.

Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.

Sonuç: Yukarıda açıklana nedenlerden dolayı, davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun bulunan hükmün onanmasına oy birliğiyle karar verildi.

11.HD.23.01.2006, E. 2005/343 K.2006/385 (Kazancı Yazılım)

III- MANEVİ TAZMİNAT İSTEKLERİNDE CEZA ZAMANAŞIMI UYGULANACAĞINA İLİŞKİN KARARLAR

Trafik kazasında yaralanma nedeniyle açılan manevi tazminat davasına, 2918 sayılı KTK.109/2 ve BK.60/2. maddeleri uyarınca uzamış (ceza) zamanaşımı uygulanır.

Davacı, davalıya ait araç sürücüsünün çarpması sonucu yaralanması nedeniyle tedavi gideri ve BK. 47. maddesi uyarınca manevi tazminat isteminde bulunmuştur. Davalılar süresi içinde zamanaşımı defini ileri sürmüşler, olay tarihinden bu yana iki yıllık süre geçtiğinden davanın zamanaşımı nedeniyle reddini savunmuşlar ve yerel mahkemece savunma doğrultusunda dava zamanaşımı nedeniyle reddedilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın 109/1. maddesinde motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin taleplerin iki yıl içinde zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir. Ne var ki, yaralanma nedeniyle manevi tazminat ve tedavi giderine ilişkin istekler, 2918 sayılı Yasa'nın 109/2. ve BK.60/2. maddelerindeki uzamış zamanaşımına tabi olup fiil cezayı gerektirdiğinden ve ceza kanunu bu fiil için beş yıllık zamanaşımı süresi öngörmüş olduğundan, ayrıca dava tarihinde ceza zamanaşımı süresi dolmadığından, işin esası incelenerek varılacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, davanın zamanaşımı nedeniyle reddedilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

4. HD.18.02.2001, 2000/10296-2001/1183 (YKD. 2001/10-1504)

Trafik kazasından kaynaklanan manevi tazminat davasında, eylemin suç oluşturması nedeniyle uzamış ceza zamanaşımı uygulanır.

Dava, trafik kazası nedeniyle uğranılan manevi zararın ödettilmesi istemine ilişkindir. Yerel mahkemece dava zamanaşımından reddedilmiş, karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Yasasının 109/1. maddesinde motorlu araç kazalarından doğan tazminat istemlerinin iki yıl içinde zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, eylemin suç teşkil etmesi durumunda ceza zamanaşımının uygulanacağı öngörülmüştür. Borçlar Kanununun 60/2. maddesinde de eylem aynı zamanda suç oluşturuyorsa o suç için öngörülen ceza zamanaşımı süresi uygulanacağı hükmü yer almıştır. Zararlandırıcı eylemin suç oluşturduğu tartışmasızdır. Bu bakımdan dava konusu eylem için Türk Ceza Kanunu'nda belirtilen ceza zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir. .

4.HD.01.11.2001, 5890-10660 (YKD.2002/2-191)

Motorlu araç kazaları nedeniyle uğranılan zararlar cezayı gerektiren bir eylemden doğarsa, 2918 sayılı KTK.da belirtilenden daha uzun bir zamanaşımı süresi uygulanır. Bu süre, manevi zararlar hakkında da geçerlidir.

Dava, trafik kazası sonucu cismani zarara uğrayan davacının tazminat istemine ilişkindir. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/2. maddesine göre; "Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve Ceza Kanunu bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunuyorsa, bu süre maddi tazminat talepleri için de geçerlidir." Yargıtay'ın uygulamasına göre bu hüküm, trafik kazasında uğranılan manevi zararlar için de geçerlidir.

4.HD. 7.3.1996, 1033-1461 (YKD.1996/5-715)

Manevi tazminata konu haksız eylem suç oluşturuyorsa, ceza zamanaşımı uygulanır.

Trafik kazası sonucu desteklerini kaybeden davacılar, manevi tazminat isteminde bulunmuşlar; Mahkemece, istemin zamanaşımına uğradığı gerekçesi ile dava reddedilmiştir.

Davaya konu edilen haksız eylem, öncelikle daha özel olan Trafik Yasası'nın uygulanacağı doğaldır. Şu durumda anılan yasanın 109. maddesindeki düzenlemenin kapsamı üzerinde durmak gerekir. Maddenin ilk fıkrasında "maddi zarardan" söz edilmiş, ikinci fıkrasında ise "...bu süre, maddi tazminat talepleri için de geçerlidir." düzenlemesi getirilmiştir.

Açıklanan şu duruma göre, anılan yasanın manevi tazminatla ilgili olarak bir düzenleme getirip getirmediği tartışılabilir. Yasanın hukuki sorumluluğu düzenleyen 85 ve devamı olan maddelerde, maddi ve manevi zarar ayrımı yapılmadan zarardan söz edilmiştir. Ne var ki, 109. maddede, "maddi zarar", "maddi tazminat" sözcüklerini kullanmıştır. Bu yazılış biçiminden, yasa koyucunun, trafik kazaları sonucu istenebilecek manevi tazminat taleplerindeki zamanaşımı süresini, maddi tazminattan ayrı tuttuğu, hatta manevi tazminat konusunun düzenlenmediği düşünülemez. Yasanın sözcüklerine değil, konuş amacına bakıldığında, böyle bir ayrımın hukuk ve yasa tekniğine uygun düşmeyeceği gibi, istem konusu olan tazminatın türü ile de bağdaşmamaktadır. Aksi halde sadece trafik kazaları nedeniyle maddi ve manevi zararlar için ayrı zamanaşımı süreleri öngörülmüş olur ki, bu da eşitlik ve genellik ilkesi ile bağdaşmaz. Anılan yasanın anılan maddesinin ikinci bendinde, "...bu süre maddi tazminat talepleri için de geçerlidir." demek ve "de" tamamlamasını kullanmakla, başka bir tazminat türünde de bu bağlamda manevi tazminatın varlığını kabul ettiği sonucuna varılabilir. Aksi halde, hukuk tekniği bakımından uygun görülemeyecek bir sonuç ortaya çıkmış olacaktır.

Ayrıca, Karayolları Trafik Yasası'nın yürürlüğe girdiği günden bu yana, görülen uygulamada, zamanaşımı süresi bakımından iki tazminat türü arasında bir ayrım gözetilmemiştir. Yerleşmiş biçimde her iki tazminat türüne aynı zamanaşımı uygulanmıştır.

18.01.2000, 1999/9822-2000/192

Manevi tazminat davasında, işleten hakkında da uzamış ceza zamanaşımı uygulanır.

2918 sayılı KTK'nun 90. maddesinde, manevi tazminat davaları hakkında Borçlar Kanunu'nun haksız fiillere ilişkin hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüş, başka bir deyişle bu hususta BK.60. maddesine yollamada bulunulmuştur. Bu nedenle, işleten hakkında BK.60/2. maddesinde yer alan uzamış ceza zamanaşımı uygulanmalıdır.

19.HD.30.09.1994, 4413-8492

IV-ÖLÜM, YARALANMA, ARAÇ HASARI BİR ARADA İSE, ARAÇ HASARINA DA CEZA ZAMANAŞIMI UYGULANACAĞINA İLİŞKİN KARARLAR:

Araç hasarının yanı sıra, aynı kazada yaralanma da varsa, işletene ve sigortacıya karşı açılan davada,iki yıllık zamanaşımı değil, KTK. 109/2. hükmü gereğince uzamış ceza zamanaşımı uygulanır.

Davacı vekili, davalıların maliki, sürücüsü ve zorunlu trafik sigortacısı olduğu aracın Kasko Sigortalı araca çarpması nedeniyle ilgilisine tazminat ödendiğini ileri sürerek, kusur durumuna göre ödenen miktarın faiziyle birlikte rücuun tahsilini talep ve dava etmiştir.

Dava TTK'nun 1301. maddesine dayalı rücuun tazminat istemine ilişkin olup taraflar arasındaki uyuşmazlık yaralamalı ve maddi hasarlı trafik kazasından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar, davalı araç maliki Aras Kargo A.Ş. 'ne yöneltilen dava 2 yıllık zamanaşımı süresinin geçtiği gerekçesi ile ret edilmiş ise de, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/2 maddesi hükmü gereğince, dava cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre maddi tazminat talepleri için de geçerlidir.

Dava konusu olay ile ilgili düzenlenen trafik kaza tutanağı içeriğine göre aynı zamanda yaralanma da mevcut olduğuna göre, mahkemece, ceza zamanaşımı bakımından da delillerin tartışılması ve inceleme yapmak gerekirken, bu husus gözden kaçırılarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır.

11.HD.15.11.2001, 5934-9015 (İBD 2003/2-472)

Yaralanma ile birlikte araç hasarı da varsa, araç hasarı için açılan davaya dahi iki yıllık değil, 2918 sayılı KTK.109/2, TCK.459/2. ve 102/4. maddeleri uyarınca beş yıllık zamanaşımı uygulanır.

Dava, trafik kazası nedeniyle davalıya ait araçta oluşan hasardan dolayı tazminat istemine ilişkindir.

Yerel mahkemenin, davalı hakkında tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu yaralanmaya neden olmak suçundan ceza davası açılmış olması nedeniyle, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/2. maddesi uyarınca, görülmekte olan davanın beş yıllık zamanaşımı süresine tabi bulunduğu, bu duruma göre, dava zamanaşımının gerçekleşmediği gerekçesiyle ve bilirkişi raporunu esas alarak verdiği davanın kısmen kabulüne dair karar, Özel Daire tarafından "araç hasarına ilişkin iki yıllık zamanaşımı süresinin geçirildiği ve davalının itirazının kabulü ile davanın reddi gerekirken, yazılı şekilde tazminatla sorumlu tutulmasında isabet görülmediği" gerekçeyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekte,yeniden yapılan yargılama sonunda,mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu'ca yapılan inceleme sonucu:

Somut olayda, davalı sürücünün neden olduğu, bir kişinin yaralanması ve davacıya ait aracın hasara uğramasıyla sonuçlanan trafik kazasının, aynı zamanda Türk Ceza Kanununun 459/2. maddesi çerçevesinde cezayı gerektiren bir eylem niteliğinde bulunması; bu eylemle ilgili ceza davasının, anılan hükümde öngörülen cezanın türü ve süresi itibariyle, aynı kanunun 102/4. maddesi uyarınca beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olması; 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/2. maddesi uyarınca bu sürenin görülmekte olan

maddi tazminat davası için de geçerli bulunması; davanın kaza tarihi üzerinden beş yıl geçmeden açılması karşısında, somut olayda zamanaşımının gerçekleşmediği açıktır.

*2918 sayılı yasanın anılan hükmünün, gözden kaçırılmaması gereken yönü, ceza kanununda öngörülen daha uzun zamanaşımı süresinin tazminat talebiyle açılacak davalar için de geçerli olabilmesinin, sadece eylemin ceza kanununa göre suç sayılması koşuluna bağlanmış bulunmasıdır. Bu düzenlemenin iki ayrı sonucu bulunmaktadır: Söz konusu yasa hükmü, **ceza zamanaşımının uygulanabilmesi için, sadece eylemin aynı zamanda bir suç oluşturmasını yeterli görmekte**, bunun dışında, fail hakkında mahkumiyet kararıyla sonuçlanmış bir ceza davasının varlığı, hatta böyle bir ceza davasının açılması ya da zarar görenin o davada tazminat yönünden bir talepte bulunmuş olması koşulu aranmamaktadır. Dahası, sözkonusu hükümde, **ceza zamanaşımının uygulanması bakımından, sürücü ve diğer sorumlular (örneğin işleten) arasında bir ayırım da yapılmamış**; böylece, kuralın bunların tümü için geçerli olduğu, hepsi için aynı zamanaşımı süresinin uygulanacağı öngörülmüştür.*

Bu durumda, yerel mahkemenin aynı gerekçeye dayalı direnme kararı yerindedir. Ne var ki, davalının esasa ilişkin temyiz itirazları dairesince incelenmediğinden, bu konuda inceleme yapılmak üzere dosya özel dairesine gönderilmelidir.

HGK.10.10.2001, E. 2001/19-652 K. 2001/705 (Yargı Dünyası, 2002/1-20)

Hasar bedelini Kasko Sigortasından ödeyen sigortacının açtığı rücu davasında, olayda bir yolcu da yaralanmış olmasına göre, 2918 sayılı KTK'nun 109/2. maddesindeki uzamış ceza zamanaşımı süresinin maddi zararlara da uygulanması gerekir.

*Davacı vekili, davalıların maliki ve sürücüsü bulunduğu araçla müvekkiline ait **Kasko Sigortalı** aracın çarpışması sonucu, sigortalı araçta meydana gelen **hasar bedelinin** sigortalıya ödendiğini, davalıların ödememesi nedeniyle, davalılar aleyhine icra takibi başlattıklarını, ancak davalıların itirazı ile takibin durduğunu ileri sürerek, itirazın iptali ile % 40 icra inkâr tazminatının davalılardan tahsilini talep ve dava etmiştir.*

Davalı vekili, alacağın iki yıllık zaman aşımına uğradığını, kusur oranını kabul etmediklerini, icra inkar tazminatı verilemeyeceğini davanın bu nedenlerle reddini istemiştir.

*2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın 109/2. maddesinde "dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun bir zaman aşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre, maddi tazminat talepleri için de geçerlidir" hükmü öngörülmüştür. BK'nin 60. maddesinde de, aynı hüküm mevcuttur. **Olayda bir yolcu yaralanmış olmasına göre TCK'nin 102. maddesi gereğince dava zaman aşımı 5 yıldır. Bu konuda bir ceza davası açılmamış olsa bile, dava zaman aşımı süresinin 5 yıl olacağına kabul edilmesine göre, davalı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanması gerekmiştir.***

11.HD. 16.03.1998 E.1998/196 – 1998/1820
